

Campussatsningarna i Karlskoga och Kopparberg

www.t.lst.se

Länsstyrelsen
Örebro län
Publ. nr 2005:59

Foto på omslaget:

Campuslokalen Kopparhyttan vid Campus Kopparberg. Fotograf: Maria Draxler

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte	5
Källor och metod	5
Disposition	5
2. Örebro universitet.....	6
3. Karlskoga kommun	7
4. Ljusnarsbergs kommun	8
5. Projekt Campus Karlskoga	9
6. Projekt Campus Kopparberg	16
7. Reflektioner	22
Förutsättningarna har ändrats – tillväxten inte evig.....	22
Olika syn på vad som uppnåtts.....	23
Det tar tid att lära känna varandra.....	24
God förankring.....	26
Uteblivna effekter på den regionala utvecklingen	26
Bättre förutsättningar i Karlskoga	27
Inga stora summor från statsmakterna.....	29
Satsningarna kostar 6 miljoner årligen	29
8. Framtiden	31
En sammanslagning får konsekvenser	31
Alla måste ta ansvar	33
Attraktiva utbildningar är nyckeln	34
Satsningarna fortskrider.....	36
9. Slutsatser.....	38
Referenser	
Intervjuförteckning	

Sammanfattning

Strukturomvandlingen av försvarsindustrin har slagit hårt mot värmländska Karlskoga. Vid 1970-talets början hade Karlskoga nästan 40 000 invånare. I dag uppgår Karlskogas befolkning till drygt 30 000. Den omfattande strukturomvandlingen som skapat en betydande utflyttning har medfört att Karlskoga hamnat på en framträdande plats i statens regionalpolitiska åtgärdsprogram. Knappt 10 mil nordöst om Karlskoga i Västmanlands län ligger Ljusnarsbergs kommun. Huvudorten i denna lilla kommunen med 5 400 invånare är Kopparberg. Ljusnarsbergs kommun har sedan ett antal år tillbaka en hög arbetslöshet, vikande befolkningsunderlag, låg utbildningsnivå och en kärv kommunal ekonomi.

Gemensamt för de båda kommunerna är att man satt stor tilltro till att universitetscampus skall bidra till att vända den negativa utvecklingen. Det har nu gått tre år sedan campussatsningarna kom i gång. I Karlskoga är det kommunala projektet slutfört och i Kopparberg återstår några få veckor. Den här rapporten har haft som syfte att studera hur de kommunala campusprojekten fungerat och hur det gått för campussatsningarna i stort. Projektsatsningarna Campus Karlskoga och Campus Kopparberg har omfattat 17 miljoner kronor, fördelat på 8 miljoner i Karlskoga och 9 miljoner i Kopparberg. Det är alltså omfattande resurser som satsats på campus för att vända den negativa utvecklingen i de båda kommunerna. Ur regionalpolitisk synpunkt är projekten två av de mest betydelsefulla som iscensatts de senaste åren, dels för att Örebro län har en eftersläpning när det gäller utbildningsnivå gentemot riket, dels för att det finns en inomregional obalans när det gäller utbildningsnivån.

Projekt Campus Karlskoga har delvis uppnått sina målsättningar. Örebro universitetet är på plats men i begränsad omfattning, däremot går det inte att tala om någon mötesplats då FMV (Försvarets materielverk) fortfarande inte är på plats i Karlskoga och den verksamhet som SRV (Statens räddningsverk) bedriver är lokaliserad till en annan del Karlskoga. För närvarande (december 2005) pågår diskussioner om FMV:s etablering. De förväntade spin-off effekterna på den lokala utvecklingen har också i stort sett uteblivit. Den huvudsakliga orsaken till att målen bara delvis uppnåtts är att Örebro universitet och FMV inte har fått täckning för de kostnader som en etablering i full skala Karlskoga kräver. Målen har heller inte i alla avseenden varit realistiska.

Projekt Campus Kopparberg har i likhet med projekt Campus Karlskoga till viss del uppnått sina målsättningar. Universitetsutbildning erbjuds i Kopparberg i dag, men inte i den omfattning man räknat med. Den utbildning som studenter utexaminerats i från (Byggarbetsledarutbildningen) har motsvarat näringslivets krav. Flertalet har fått jobb, däremot har ingen fått jobb hos någon arbetsgivare inom Ljusnarsbergs kommun. Efterfrågan på denna utbildning har emellertid överskattats, varför den inte längre ingår i programutbudet. Merparten av de utbildningar som tagits fram har tyvärr inte fått tillräckligt med sökande för att kunna startas. Motgångarna med framför allt Byggakademien och Byggarbetsledareutbildning har skapat en osäkerhet kring verksamhetens inriktning. När inriktningen mot byggverksamhet föll tycks det inte ha funnits någon klar plan "b" att sätta i verket. Detta har lett till ett febrilt sökande efter nya alternativ. Campus Kopparberg har ännu inte hittat sin nisch. Samtidigt är det viktigt att understryka att utgångsläget är tufft i Kopparberg, främst beroende på att man i stor omfattning är beroende av att rekrytera studenter utanför

---

kommunens gränser. Campus Karlskoga har hittills tydligare formulerat sin orientering, medan Campus Kopparberg fortfarande famlar när det gäller verksamhetens inriktning. Bortsett från detta kan konstateras att Karlskoga också i övrigt har ett bättre utgångsläge att arbeta utifrån. Karlskoga kommun har knappt sex gånger fler invånare än Ljusnarsbergs kommun, vilket innebär att man har ett betydligt bredare underlag att rekrytera studenter på lokalt. Karlskoga har också till skillnad från Ljusnarsbergs kommun ett starkt privat näringsliv med stort kunskapsinnehåll.

Utifrån dagsläget har både Campus Kopparberg och Campus Karlskoga en bit kvar att vandra innan satsningarna kan betraktas som långsiktigt säkrade. Den lilla skala som verksamheterna hittills nått gör dem sårbara. Verksamheten måste bli mer omfattande, dels för att få bättre ekonomi, dels för att den vetenskapliga positionen ska bli starkare. Till syende och sist handlar det om att Campus Kopparberg och Campus Karlskoga framgångsrikt kan konkurrera om de sökandes intresse. Campusen måste kunna locka till sig studenter från närregionen, men också studenter från övriga landet. Detta är inte möjligt om det inte finns ett spetsutbud av utbildningar. Campus måste också ha en tydlig profil och det är upp till Örebro universitetet tillsammans med kommunerna och näringslivet att formulera utvecklingen. Häri ligger den stora utmaningen.

Det finns stora vinster för den västra och den norra länsdelen om satsningarna slår igenom. Man kan få ett uppsving för näringslivet, samtidigt som ungdomar får bättre tillgång till högklassig utbildning. För Örebro universitet möjliggör satsningarna att man kan nå fler studenter och framför allt andra kategorier av studenter. Regionala campus avdramatiserar universitetsutbildningar, vilket gör det möjligt att nå fler studenter utan akademisk bakgrund. Stödet från kommuner och näringslivet är alltjämt grundmurat. Trots den trevande starten för campussatsningarna har Örebro universitet gång på gång understrukit att man gör en långsiktig satsning i Kopparberg och Karlskoga. Mot bakgrund av detta finns det alltjämt gott om tid att hitta rätt inriktning för satsningarna. Det är också viktigt att understyrka att det normalt tar mer än tre år för nystartade verksamheter att hitta det rätta konceptet.

I övrigt kan konstateras att förutsättningarna på det övergripande planet för att driva universitets- och högskoleutbildning har förändrats ur en rad olika synvinklar de senaste åren. När projekten startades befann sig Örebro universitet i ett mycket expansivt skede. Det fanns en tro att expansionen och medelstilledningen skulle fortsätta under överskådlig tid. Från och med år 2003 har Örebro universitet i likhet med andra lärosäten i riket tvingats att strama åt sin verksamhet beroende på att statsmakternas tilldelning inte ökat i den takt man räknat med. Konkurrensen om studenterna har också skärpts. Antalet utbildningsplaster vid universitet och högskolor har fördubblats under den senaste 10-års perioden. Detta har påverkat och kommer påverka campussatsningarna.

En sammanslagning av Örebro universitet och Mälardalens högskola kommer att få konsekvenser för satsningarna i Kopparberg och Karlskoga. Vilka dessa konsekvenser blir och hur omfattande de blir är i dagsläget mycket svårt att uppskatta. En uppenbar konsekvens är emellertid att det sammanslagna universitetet skulle bli ett av landets mest geografiskt utspridda. En sammanslagning skulle med bibehållen campusstruktur innebära verksamhet på inte mindre än sex olika orter.

---

1. Inledning

Bakgrund

Försvarsindustrin har sedan årtionden tillbaka i tiden dominerat näringslivet i värmländska Karlskoga. Det dominerande företaget Bofors sysselsatte inte mindre än 11 000 personer i slutet av 1980-talet. Nedgången startade i början av 1990-talet då den så kallade "Indienorden" löpte ut, och har sedan accelererat ytterligare genom minskande beställningar av försvarsmateriel. Omstruktureringen av Bofors har lett till att endast 3-3 500 personer sysselsätts inom Boforsföretagen i dag.

Strukturuomvandlingen har i sin tur slagit hårt mot kommunen. Vid 1970-talets början hade Karlskoga nästan 40 000 invånare. I dag uppgår Karlskogas befolkning till drygt 30 000. Den omfattande strukturuomvandlingen som skapat en betydande utflyttning har medfört att Karlskoga hamnat på en framträdande plats i statens regionalpolitiska åtgärdsprogram.

Knappt 10 mil nordöst om Karlskoga i Västmanlands landskap ligger Ljusnarsbergs kommun. Huvudorten i denna lilla kommunen med 5 400 invånare är Kopparberg. Ljusnarsbergs kommun har sedan ett antal år tillbaka en hög arbetslöshet, vikande befolkningsunderlag, låg utbildningsnivå och en kärv kommunal ekonomi. År 1980 uppgick folkmängden i Ljusnarsbergs kommun till 7006 invånare. Med undantag av en kort period vid övergången från 1980-tal till 1990-tal, har kommunen haft en sjunkande befolkningsutveckling. Det privata näringslivet kännetecknas av att en majoritet av arbetskraften är sysselsatt inom arbetsintensiv industri. De största arbetsgivarna i kommunen är Ljusnarsbergs kommun, Ahlstrom Ställdalen AB och Kopparbergs Bryggeri AB. Orten Kopparberg är annars känd för det lilla frimärket som var ett feltryck och vars värde idag är okänt, men anses vara högst i hela världen. Frimärket såldes för 15 miljoner kronor i slutet av 1990-talet till en anonym köpare. Det gula treskilling banco-frimärket som poststämplades 1857 skulle ha varit grönt!

Gemensamt för de båda kommunerna är att man satt stor tilltro till att universitetscampus skall bidra till att vända den negativa utvecklingen. I Karlskoga har campussatsningen setts som en överlevnadsfråga mot bakgrund av den stora ålderspuckeln hos arbetskraften mellan 50-60 år. I Ljusnarsbergs kommun har förväntningar också varit stora, om än inte lika stora som i Karlskoga. Förväntningarna har också varit stora från Örebro universitets sida framför allt vad gäller Campus Karlskoga. I Örebro universitets budget för Campus Karlskoga åren 2002 och 2003 konstaterades följande:

"Campus Karlskoga är ett viktigt steg i universitetets utveckling. Genom att börja från noll kan vi utan historiskt bagage tillåta oss att gå nya vägar och bygga upp en verksamhet som kompletterar, inte konkurrerar med verksamheten i Örebro. Genom nya utbildningar, nya samverkansformer och en ny geografisk placering träffar vi nya grupper av studenter och nya företag som gör det möjligt för oss att växa och utvecklas."

I Karlskoga såddes fröet till campussatsningen 1999 när regeringen beslutade att genomföra ett omställningsarbete för orter som drabbats av regementsnedläggningar och minskade försvarsbeställningar. Tanken med omställningsarbetet var att regeringen och respektive kommun i samverkan skulle ta fram och genomföra ett

---

utvecklingsprogram där särskild vikt lades vid näringslivsutveckling. Karlskoga kommuns arbete mynnade ut i en framtidsbild – Vision 2010. I visionen presenterades en framtid där Karlskoga blivit en mötesplats för forskning, utbildning, näringsliv och kultur. Örebro universitet presenterades inför möjligheten att etablera verksamhet i Karlskoga. Förslaget från kommunen gillades av universitetsledningen, som framför sig såg goda möjligheter att lokalisera universitetsutbildning till Karlskoga. Byggstenarna föll successivt på plats och den 7 februari 2002 presenterade dåvarande näringsministern Björn Rosengren ett ”Karlskoga-paket”. Örebro universitet fick medel för att förlägga forskning och grundutbildning i Karlskoga. I regeringsbeslutet ingick även lokaliseringar av Statens Räddningsverk och Försvarets materielverk till Karlskoga.

Den 12 juni 2003 invigdes Campus Karlskoga. Örebro universitets rektor Janerik Gidlund invigningstalade:

”När vi satsar på Campus Karlskoga, söker vi en lösning där vi får nära samarbete med både kommun och näringsliv med hög industriell tradition och kompetens. Karlskoga har alla kvaliteter vi letat efter!”

I slutet av 1990-talet besökte Örebro universitets rektor Janerik Gidlund Ljusnarbergs kommun i syfte att utveckla universitetets så kallade Tredje uppgift (samverka med organisationer, företag, föreningar och individer för att bidra till lokal och regional utveckling). Gidlund träffade vid detta tillfälle representanter för kommunen och det lokala näringslivet. Vid besöket fann Gidlund den byggnadsvårdsutbildning som bedrevs i komvux regi sedan många år tillbaka som intressant. När Örebro universitet några år senare fick mandat som ett av tre lärosäten i landet att utveckla så kallade yrkeshögskoleprogram och collegeår såg Gidlund möjligheter att förlägga en del av dessa utbildningar till Kopparberg i Ljusnarbergs kommun. Ljusnarbergs kommun och det lokala näringslivet tänkte omedelbart på idén. En gyllene möjlighet hade öppnat sig för Ljusnarbergs kommun. Kommunen såg fram för sig hur tillgången till högre utbildning skulle medverka till att vända den negativa utvecklingen.

Det har nu gått tre år sedan campussatsningarna kom i gång. I Karlskoga är det kommunala projektet slutfört och i Kopparberg återstår några få veckor. Hur har det gått för de kommunala projekten och för campussatsningarna i stort? En organisatorisk skillnad mellan projekt Campus Karlskoga och projekt Campus Kopparberg är att det sistnämnda projektet haft ett mer tydligt ansvar för att utveckla verksamheten. I Karlskoga har projektets primära uppgift varit att stötta Örebro universitet under uppbyggnaden av Campus Karlskoga

Projektsatsningarna Campus Karlskoga och Campus Kopparberg har omfattat drygt 17 miljoner kronor, fördelat på 8 miljoner i Karlskoga och 9 miljoner i Kopparberg. Den ursprungliga budgeten för de båda projekten omfattade 34 miljoner kronor. Den huvudsakliga orsaken till att hela budgeten inte blivit utnyttjad är att stora delar av byggnadsinvesteringarna vid Campus Kopparberg inte kommit till stånd. I den ursprungliga budgeten stod Länsstyrelsen i Örebro län för 6,6 miljoner, Mål 2 Västra 14,1 miljoner, Karlskoga kommun 1,4 miljoner, Ljusnarbergs kommun 3,0 miljoner, Örebro universitet 2,2 miljoner och Örebro läns landsting 3,1 miljoner.

Det är alltså omfattande resurser som satsats på campus för att vända den negativa utvecklingen i de båda kommunerna. Ur regionalpolitisk synpunkt är projekten två av de mest betydelsefulla som iscensatts de senaste åren, dels för att Örebro län har en eftersläpning när det gäller utbildningsnivå gentemot riket, dels för att det finns en inomregional obalans när det gäller utbildningsnivån. I den här rapporten kommer de kommunala campusprojekten att skärskådas ur flera olika perspektiv. Centrala teman kommer att vara projektens bakgrund, genomförande och måluppfyllnad. Men vi kommer också att ta ett bredare grepp kring campussatsningarna genom att titta närmare på vilka effekter man hittills kan skönja att campussatsningarna haft för den lokala/regionala utvecklingen. Vem bär ansvaret för att satsningarna fullföljs? Vad krävs för att satsningarna skall lyckas och bli långsiktigt hållbara? Är det rimligt att sätta så mycket tilltro till campussatsningarna som de båda kommunerna gjort?

Få samlade utvärderingar av projektverksamhetens effekter har genomförts. De utvärderingar som har genomförts har oftast studerat kortsiktiga direkta effekter som hur projekten och processen kring projekten fungerat. Förhoppningen är att denna utvärdering skall kunna bidra till att öka kunskapen kring projektverksamhet.

Syfte

Det övergripande syftet med rapporten är att, dels följa upp de enskilda projektens utfall, dels att följa upp hur campussatsningarna i sin helhet avlöpt. Särskild tyngd kommer att läggas på vad som krävs för att satsningarna skall bli långsiktigt hållbara.

Källor och metod

Innehållet i rapporten bygger i huvudsak på ansöknings- och beslutshandlingar, promemorior, tidningsartiklar, samt intervjuer med projektledare, kommunalråd, och företrädare för Örebro universitet.

Tyngdpunkten i rapporten ligger på de intervjuer som genomförts med projektledare, kommunalråd och företrädare för Örebro universitet. Intervjuerna har genomförts efter en allmän beskrivning av frågorna och utvärderingens inriktning. Intervjuerna genomfördes mycket fritt men efter en i förväg upprättad frågemall. Intervjuerna varade mellan 60 minuter och knappt två timmar.

Disposition

I det andra avsnittet tittar vi lite närmare på Örebro universitets framväxt och organisation. I det tredje respektive fjärde avsnittet presenteras projektägarna, det vill säga Karlskoga kommun och Ljusnarsbergs kommun. Det femte avsnittet behandlar projekt Campus Karlskoga och det sjätte avsnittet handlar om projekt Campus Kopparberg. Det sjunde avsnittet är titulerat ”reflektioner” och avhandlar huvudsakligen förutsättningarna kring att bedriva universitetsutbildning i Karlskoga och Kopparberg. Det åttonde avsnittet fokuserar på vilka utmaningar campussatsningarna står inför, och vad som krävs för att satsningarna skall bli långsiktigt hållbara. Slutligen i det nionde avsnittet finns en sammanställning över de viktigaste slutsatserna.

---

2. Örebro universitet

Embryot till det som i dag är Örebro universitet kom i början av 1960-talet, då staten beslutade att inrätta så kallade universitetsfilialer. Örebro blev en filial till Uppsala universitet. Noterbart i sammanhanget är att Örebro redan 1963 hemställde om att Sveriges sjätte universitet skulle förläggas till staden. Statsmakterna bedömde dock att Linköping hade bättre förutsättningar. Örebro ansågs ha minst lika goda

Organisation
1 300 anställda
90 professorer
800 miljoner kronor i omslutning

Utbildningsutbud
800 fristående kurser
80 utbildningsprogram

förutsättningar för medicinsk utbildning med sitt regionsjukhus, men inte fullt så avancerad industrimiljö som Linköping. Örebro fick nöja sig med att få en universitetsfilial som startade i och med höstterminen 1967. Vid detta tillfälle hade Örebro redan fått två självständiga högskolor av mera fackmässig karaktär Gymnastik- och idrottshögskolan samt Socialhögskolan. Högskolereformen 1977 innebar att filialen kunde titulera sig högskola. De första åren efter 1977 höll sig antalet

studenter omkring 4 500 och personalen uppgick till 250. Drömmen om att få universitetsstatus förverkligades 1999.

Studentstatistik läsåret 2003/2004			
	Män	Kvinnor	Totalt
Antal studenter	5 253	9 627	14 880
Antal helårsstudenter	3 542	6 438	9 981

Örebro universitet har idag drygt 14 500 studenter och 1 300 anställda. Omsättningen uppgår till drygt 800 miljoner

kronor. I pengar räknat har verksamheten växt med uppåt 40 procent sedan man erhöll universitetsstatus. Sett till antalet studenter är Örebro universitet Sveriges åttonde största lärosäte. Antalet utbildningsprogram uppgår till mer än 80 och cirka 800 fristående kurser inom ett femtiotal ämnen ges. Verksamheten bedrivs på flera orter i länet, förutom Örebro, i Grythyttan, Kopparberg och Karlskoga.¹

Institutioner vid Örebro universitet
Humanistiska institutionen
Hälsövetenskapliga institutionen
Institutionen för beteende-, social och rättsvetenskap
Institutionen för ekonomi, statistik och informatik
Institutionen för klinisk medicin
Institutionen för naturvetenskap
Institutionen för restaurang- och måltidskunskap
Institutionen för teknik
Musikhögskolan
Pedagogiska institutionen
Samhällsvetenskapliga institutionen

Att bli universitet handlar framför allt om få rätt att bedriva forskarutbildning och det är därför naturligt att de största förändringarna på Örebro universitet skett inom detta område. Andelen forskarutbildade lärare har under de fem senaste åren ökat till drygt 40 procent. Vid de allra största universiteten ligger denna andel runt 60 procent.²

Forskningen vid Örebro universitet bedrivs dels ämnesvis, dels organiserad i tvärvetenskapliga grupper. Vid forskarutbildningen som har växt väsentligt i volym de senaste åren verkar ett 80-tal professorer och cirka 370 doktorander. Örebro universitets starkaste forskningsmiljöer finns inom demokrati-, robot-, ungdoms- och miljöforskning.³

¹ www.oru.se

² Högskoleverkets rapportserie 2005:2 R

³ www.oru.se

3. Karlskoga kommun

Försvarsindustrin har sedan årtionden tillbaka i tiden dominerat näringslivet i värmländska Karlskoga. Det dominerande företaget Bofors sysselsatte inte mindre än 11 000 personer i slutet av 1980-talet. Bofors nedgång startade i början av 1990-talet då den så kallade "Indienorden" löpte ut, och har sedan accelererat ytterligare genom minskande order av försvarsmateriel. Omstruktureringen har lett till att endast 3-3 500 personer sysselsätts inom Boforsföretagen i dag. Strukturomvandlingen har i sin tur slagit hårt mot kommunen. Vid 1970-talets början hade Karlskoga nästan 40 000 invånare. I dag uppgår Karlskogas befolkning till drygt 30 000.

Befolkningsutveckling	
År	
2004	30 343
2000	31 293
1990	33 869
1980	36 828
1970	39 706

Andel förvärvsarbetande 2003 (nattbefolkning)			
Kön	Kommun	Länet	Riket
Män	78.3	77.4	77.0
Kvinnor	72.4	72.2	73.1
Totalt	75.4	74.8	75.1

Medelinkomst för personer i åldern 20-64 år			
Kön	Kommun	Län	Riket
Män	262974	241923	255076
Kvinnor	190974	181516	189315
Totalt	227709	212118	222684

Största arbetsgivare 2004	
Arbetsgivare	Storleksklass
Karlskoga Kommun	2625
Örebro Läns Landsting	1175
Transcom Aktiebolag	725
SAAB Bofors Dynamics Aktiebolag	625
Bofors Defence Aktiebolag	475
Imatra Kilsta Aktiebolag	325
Cambrex Karlskoga Aktiebolag	275
Partnertech Karlskoga Aktiebolag	225
Fortum Service Industripartner AB	225
Recip Karlskoga Aktiebolag	225

De branscher som Karlskogas näringsliv vilar på är maskinindustri och metallvaruindustri. Inom maskinvaruindustrin är koncentrationen extremt hög. Många av företagen inom branschen har helt eller delvis sina rötter i försvarsrelaterad tillverkning, bland annat inom energetiska material, robotteknik och kemiska analyser. Karlskogas industriella bas är fortfarande starkt kopplad till försvarsindustrin. De senaste åren har emellertid allt fler företag blivit framgångsrika i att finna nya marknader och nischer där det kunnande som utvecklats kan användas för att framställa produkter för civil tillämpning. Framgångarna på den civila marknaden har emellertid inte fullt ut kunnat kompensera för de minskade försvarsbeställningarna. Vissa företag har kunnat öka sysselsättningen, men flertalet har minskat, vilket medfört att den totala sysselsättningen minskat.⁴

Näringsgren	Förvärvsarbetande (dagbefolkning) efter näringsgren		
	Andel i (%)		
	Kommun	Länet	Riket
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1.0	1.9	1.7
Tillverkning och utvinning	31.3	20.4	18.1
Energiproduktion, vattenförsörjning mm.	2.5	1.2	1.0
Byggverksamhet	4.1	6.2	5.8
Handel och kommunikation	11.6	17.1	18.5
Finansiell verksamhet och företagstjänst	13.2	10.1	13.2
Utbildning och forskning	8.8	11.4	11.2
Vård och omsorg	18.2	19.0	16.5
Personliga och kulturella tjänster	4.6	5.8	6.9
Öffentlig förvaltning	3.0	5.7	5.7
Ej specificerad verksamhet	1.5	1.2	1.5
Totalt	100.0	100.0	100.0

Den problematik som drabbat näringslivet i Karlskoga har inneburit att antalet invånare sjunkit kontinuerligt i Karlskoga. Fler personer har flyttat ut ur kommunen än in.

Utbildningsnivån i Karlskoga ligger något under snittet i Örebro län. I ett nationellt perspektiv har Karlskoga ännu större eftersläpning när det gäller utbildningsnivån. Trots den

negativa utvecklingen är medelinkomsten i Karlskoga högst i Örebro län. Jämfört med riket står sig också inkomstnivån i Karlskoga väl.

⁴ Försvarsorter i omställning, slutrapport, Inregia AB

4. Ljusnarsbergs kommun

Utvecklingen i Ljusnarsbergs kommun har under en lång följd av år varit negativ. En rad stora industrinedläggningar, inom den för Bergslagen traditionella stål- och gruvnäringen har inte kunnat ersättas av andra verksamheter. Fortfarande under senare delen av 1900-talet fanns flera gruvor i kommunen, och utanför Kopparberg i Bångbro låg ett stort valsverk. Detta nedlades dock 1987. Under 1960- och 70-talen började gruvorna läggas ned en efter en. I centrala Kopparberg nedlades den sista gruvan 1975. Den sista järnmalmgruvan i kommunen lades ned 1978. I och med att brytningen av scheelit vid Yxsjö gruvor upphörde 1989 tog en månghundraårig industritradition slut.⁵

Befolkningsutveckling	
År	
2004	5 389
2000	5 651
1990	6 488
1980	7 006
1970	7 433

Andel förvärsarbetande 2003 (nattbefolkning)			
Kön	Kommun	Länet	Riket
Män	70.2	77.4	77.0
Kvinnor	67.4	72.2	73.1
Totalt	68.8	74.8	75.1

Medelinkomst för personer i åldern 20-64 år			
Kön	Kommun	Län	Riket
Män	219286	241923	255076
Kvinnor	175288	181516	189315
Totalt	198429	212118	222684

Största arbetsgivare 2004	
Arbetsgivare	Storleksklass
Ljusnarsbergs kommun	475
Ahlstrom Ställdalen AB	225
Kopparbergs Bryggeri Aktiebolag	125
Samhall Aktiebolag	75
Statens Institutionsstyrelse	35
Örebro läns landsting	35
Ljusnarsbergs församling	35
Bandstäl B Nilsson Aktiebolag	35
M Jernbegs Livs AB	35
Bergslagens Kommunalteknik	15

Den lilla kommunen har mer än 250 företag. De flesta företag är lokala serviceföretag som i hög grad är beroende av hur det övriga näringslivet utvecklas. Det finns två större företag med över hundra anställda i kommunen. Det ena är Ahlstrom Ställdalen AB, och det andra är Kopparbergs Bryggeri AB. För övrigt finns ett tjugotal tillverkande företag, från traditionell verkstadsindustri till medicinteknik och elektronik. Det privata näringslivet kännetecknas av att en majoritet av arbetskraften är sysselsatt inom arbetsintensiv industri.

Utarmningen av kommunen har inneburit en kraftig befolkningsminskning, i dag cirka 5 000 invånare, brist på humankapital och en allt äldre befolkning. Den del av befolkningen som har en eftergymnasial utbildning är mycket låg. I jämförelse med Örebro län som helhet är utbildningsnivån hos den arbetsföra befolkningen (20-64 år) klart lägre i Ljusnarsberg. Vid en betraktelse av utbildningsnivå fördelat på ålder,

Näringsgren	Förvärsarbetande (dagbefolkning) efter näringsgren		
	Andel i (%)		
	Kommun	Länet	Riket
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1.6	1.9	1.7
Tillverkning och utvinning	34.6	20.4	18.1
Energiproduktion, vattenförsörjning mm.	1.4	1.2	1.0
Byggverksamhet	4.3	6.2	5.8
Handel och kommunikation	11.5	17.1	18.5
Finansiell verksamhet och företagstjänst	5.1	10.1	13.2
Utbildning och forskning	9.3	11.4	11.2
Vård och omsorg	21.3	19.0	16.5
Personliga och kulturella tjänster	3.3	5.8	6.9
Offentlig förvaltning	4.2	5.7	5.7
Ej specificerad verksamhet	3.4	1.2	1.5
Totalt	100.0	100.0	100.0

framträder ett mönster där det råder störst brist på arbetskraft med eftergymnasial utbildning i åldrarna 20-30 år. Flest människor med eftergymnasial utbildning finns i åldrarna 40-60 år. Detta medför att många av dem med eftergymnasial utbildning kommer att försvinna från arbetsmarkanden inom några år. Arbetslösheten är betydligt högre än för Örebro län i sin helhet och kommunens ekonomi är synnerligen ansträngd.

⁵ http://sv.wikipedia.org/wiki/Ljusnarsbergs_kommun

5. Projekt Campus Karlskoga

Bakgrund

Fröet till Campus Karlskoga såddes 1999 då Karlskoga som en av tio kommuner genom ett regeringsbeslut blev en så kallad omställningskommun till följd av

Projekt Campus Karlskoga	
Projektägare	Karlskoga kommun
Projektid	20020601-20050531
Finansiär	Summa (kr)
Karlskoga kommun	1 355 400
Länsstyrelsen	2 063 770
Örebro läns landsting	2 063 770
Mål 2 Västra	5 482 990
Bofors Stiftelse	600 000
Företag	264 000
Summa finansiering	11 829 930
Länsstyrelsens andel av totala kostnader 17,4 %	

neddragningarna inom försvarsindustrin. Målet för omställningsarbetet skulle vara, att regering och respektive kommun i samverkan skulle ta fram och genomföra ett utvecklingsprogram. Som ett led i omställningsarbetet presenterade Karlskoga kommun i december 2001 en framtidsbild – Vision 2010.

Karlskoga kommun hade tänt på en idé som väckts av professor Casten von Otter som studerat Karlskogaregionen i egenskap av att han varit ansvarig för

projektet Forskarstation Bergslagen. Casten von Otter hade konstaterat att Karlskoga saknade en naturlig mötesplats dit företagare, studerande och allmänheten söker sig. I en idéskrift, sammanställd sommaren 2001 presterade Casten von Otter ett förslag som gick ut på att utveckla Alfred Nobels Björkborn till en mötesplats:

”Björkborn ska bli en komplett miljö med företagsnära forskning och utbildning i en miljö inspirerad av svensk historias störste uppfinnare och entreprenör”.

I samband med presentationen av framtidsvision anlidade Karlskoga kommun Lennart Hedberg för att genomföra en förstudie inför satsningen på Björkborn. Hedberg hade tidigare arbetat med uppbyggnaden av Campus Grythyttan i början 1990-talet. Hedberg lanserade tanken att försöka få universitetsutbildning till Karlskoga. Örebro universitet presenterades inför möjligheten att etablera verksamhet. Universitetsledning gillade förslaget och såg särskilt de nya yrkeshögskoleprogrammen som lämpliga att etableras i Karlskoga.

Noterbart i sammanhanget är att versionerna går isär när det gäller vem som kom med den ursprungliga idén att lokalisera universitetsutbildning till Karlskoga. Enligt Örebro universitet var det en kombination av händelser som ledde fram till att Örebro universitet valde att satsa på Campus i Karlskoga. Universitets rektor Janerik Gidlund:

”Vi fick i uppdrag att utveckla så kallade yrkeshögskoleprogram och vi fann dessa lämpliga att lokalisera till Karlskoga bland annat för att vi skulle kunna nå andra studentgrupper och för att vi ville ta regionalpolitiskt ansvar.”

Enligt Margareta Karlsson kommunalråd i Karlskoga kommun var det kommunen som kom med idén att satsa på campus i Karlskoga:

”Försvarsbeslutet 1999 satte i gång en process som mynnade ut i att kommunen skulle satsa på forskning och utveckling. Det föll sig naturligt genom det högteknologiska näringsliv vi har i Karlskoga. Örebro universitet kom in på banan genom sitt uppdrag att utveckla yrkeshögskoleutbildningar och collegeår.”

Resultatet av den tidigare nämnda förstudien gav vid handen att möjligheterna att etablera ett utvecklings- och forskningscentrum vid Alfred Nobels Björkborn var mycket begränsade. Det visade sig vara betydligt svårare än vad man trodde att bevara och utveckla den kulturhistoriskt intressanta miljön och samtidigt finna utrymme för att komplettera den med nya anläggningar, varför man valde att fortsätta planeringen med inriktning att lokalisera verksamheten till en annan del av Karlskoga. Lokaliseringen till Björkborn stötte alltså på problem, men på en annan front bar det inledande arbetet oväntat snabbt frukt. Den 7 februari 2002 presenterade nämligen dåvarande näringsministern Björn Rosengren ett ”Karlskoga-paket”. Örebro universitet fick medel för att förlägga forskning och grundutbildning i Karlskoga. I paketet ingick även en lokalisering av FMV (Försvarets materielverk) och SRV (Statens räddningsverk) till Karlskoga. FMV skulle etablera ett center för modellering och simulering för det militära försvarets materielförsörjning och forskning, medan SRV skulle etablera en ny enhet för olycksstatistik.

Projektets beskrivning

Projekt Campus Karlskoga drog i gång under den andra halvan av 2002. Mål 2 Västra, Länsstyrelsen i Örebro län, Karlskoga kommun, Bofors Stiftelsen samt Örebro läns landsting slöt upp med finansiella medel. Budgeten för projektet omfattade knappt 12 miljoner kronor. Tanken var att projektet främst skulle arbeta med förankring av projektet, samråd med diverse aktörer för samverkan och finansiering, samt inventering av utrustningsbehov för ett högteknologiskt laboratorium. Projektet skulle även arbeta med förankring och planering av utbildningsprogram, marknadsföring av varumärket Campus Karlskoga, samt planering och beräkning av lokalbehov för olika utbyggnadssteg. Planering för studentbostäder, seminarier och konferenser om modellering och simulering ingick även som uppgifter som projektet skulle genomföra.

Projektets mål

Projekt Campus Karlskoga hade tre huvudsakliga målsättningar:

- ✓ Projektets övergripande mål var att etablera universitetsutbildning i Karlskoga. Verksamheten vid Campus Karlskoga skulle år 2005 ha minst 300 studenter. Efter uppbyggnadsarbetet beräknades att verksamheten skulle bedrivas permanent från och med 1 juni 2005.
  - ✓ Etableringen av verksamhet från FMV (Försvarets materielverk) och SRV (Statens räddningsverk) skulle ge ny högteknologisk kompetens och ytterligare samarbetspartners för regionens företag. Samlokaliseringen av myndigheterna FMV och SRV, samt Örebro universitet skulle skapa en dynamisk mötesplats för forskning, myndigheter och kultur.
  - ✓ Den ökande tillgången på välutbildad arbetskraft som skulle skapas genom Campus Karlskoga förväntades bidra till en vitalisering av det befintliga näringslivet. Nya företag och verksamheter skulle lockas till regionen.
-

Studenterna vid Campus Karlskoga förväntades skapa ökad efterfrågan på tomma bostäder, ökat underlag för handel, restauranger och andra nöjesetablissemang.

Projektets måluppfyllelse – ingen mötesplats

Projektet fick en kanonstart genom att Örebro universitet tände på idén om etablering i Karlskoga och utgångsläget blev ännu bättre när regeringen tog beslut om att FMV och SRV skulle lokaliseras till Karlskoga. Som grädde på moset ställde sig det statliga fastighetsbolaget Vasallen positiva till att investera i Karlskoga. Vasallen förklarade sig redo att bygga en fastighet där Örebro universitet, FMV och SRV kunde verka under samma tak. Byggandet säkrades genom riksdagsbeslut i juni 2003. Hela bygget beräknades omfatta 22 000 kvadratmeter bruttoarea till en beräknad kostnad av 350 miljoner. I juni 2003 såg alltså allting ljusst ut, Karlskoga var på väg att få den efterlängttade mötesplatsen där Örebro universitet, FMV och SRV skulle verka under samma tak.

Efter den lovande starten började det emellertid gå grus i maskineriet. FMV ansåg att den summa man erhållit från staten för att etablera sig i Karlskoga inte alls motsvarade de kostnader som en uppbyggnad av en modellering och simuleringsanläggning för 50 tjänstemän skulle medföra. Örebro universitet meddelade kort därefter också att man drog sig ur. Man ansåg att hyresnivån skulle bli alltför hög och att man inte heller fått de särskilda medel från staten som utlovats till Karlskogasatsningen. Av planerna på en dynamisk mötesplats har det hittills alltså blivit intet. För närvarande (december 2005) pågår diskussioner om FMV:s etablering i Karlskoga.

Projektets måluppfyllelse – Örebro universitet är på plats

Målet att skapa en mötesplats har alltså inte uppnåtts, däremot har projektets huvudmål att få tillstånd en etablering av forskning och grundutbildning i regi av Örebro universitet delvis uppnåtts. Örebro universitet finns i dag på plats i Karlskoga, men inte i den omfattning som man kalkylerat med. Antalet startade utbildningar har inte nått upp till målen. Av de planerade 12 har 6 kommit till stånd (Mekatronik, Hälso- och sjukvård, Mediedesign, CNC-tekniker, Byggarbetsledarutbildning och Ambulanssjukvård). Mekatronikutbildningen har emellertid blivit nedlagd på grund av bristande intresse och Byggarbetsledarutbildningen har flyttats till Örebro. Enligt projektledaren Lennart Hedberg beror avvikelsen på att Örebro universitets företrädare gjort bedömningen att de utbildningar som man startat är vad man orkat med:

”En allmän oro för rekryteringsproblem och därmed svårigheter att täcka utbildningskostnaderna ligger till grund för Örebro universitets bedömning.”

Utbildningarna har varit dimensionerade till högst 30 studerande per program. Under läsåret 2003/2004 bedrev cirka 30 studenter studier vid Campus Karlskoga. Under

Utbildningsutbud 2005
CNC-teknikerprogrammet
Mediedesignprogrammet
Ambulanssjukvårdsprogrammet
Hälso- och sjukvårdsprogrammet

läsåret 2004/2005 steg antalet studerande till 92. Under hösten 2005 studerar 146 personer vid Campus Karlskoga att ställa mot de 300 förväntade. Det har visat sig svårast att rekrytera studenter till teknikutbildningarna, medan Mediedesignprogrammet haft fler sökande än man kunnat ta emot. När Mediedesignprogrammet startade

hösten 2004 hade man inte mindre än 4 sökande per utbildningsplats. Undantaget mediedesignprogrammet har studentrekryteringen hittills varit en lokal historia, det vill säga studenterna har kommit från Karlskoga och dess närområde. Hösten 2005 har dock rekryteringen utifrån förbättrats genom att kursen Planerad kommunikation 2 tillfälligt flyttats från Örebro till Karlskoga, detta har förbättrat studentstatistiken med 24 personer. Humanistiska institutionen fick i uppdrag av ledningen för universitet att lokalisera 43 stycken så kallade helårsprestationer till Karlskoga annars skulle ingen ersättning utgå för dessa. Lösningen blev att tillfälligt flytta kursen Planerad kommunikation 2. Hösten 2006 kommer denna kurs åter att ges i Örebro. Samtliga studenter vid denna kurs utom en pendlar från Örebro. Flytten av denna kurs är ett avsteg från utgångspunkten att verksamheten i Karlskoga inte skulle konkurrera med verksamheten i Örebro. Som tidigare redovisats i denna rapport var en av grundvalarna för satsningen i Karlskoga att verksamheten inte skulle konkurrera med verksamheten i Örebro. I Karlskoga skulle det förläggas helt nya utbildningar. Ointresset för teknikutbildningar är illavarslande för Campus Karlskoga. Problembilden är emellertid inte isolerad enbart till Karlskoga, utan gäller för hela landet. På flera utbildningar vid Tekniska högskolan i Stockholm har samtliga sökande antagits och det krävs högre betyg för att komma in på Örebro universitetets utbildning till spa-personal än för att komma in på spetsutbildningar på Tekniska högskolan i Stockholm.⁶

När det gäller collegeutbildningar har Örebro universitet beslutat lägga samtliga i Örebro. Forskarutbildning har kommit i gång i Karlskoga genom forskarskolan Explora Futurum som invigdes i september 2003. Denna omfattar 10 doktorander.

Projektets måluppfyllelse – uteblivna spin-off effekter

Projekt Campus Karlskoga bedömdes få stor betydelse för den lokala utvecklingen i Karlskoga. Man räknade med att tillgången på utbildad arbetskraft skulle förbättra företagets personalförsörjning och att nya företag skulle kunna lockas till Karlskoga. Nya arbetstillfällen skulle skapas utanför skolvärlden, och det ökande antalet studenter förväntades öka efterfrågan på bostäder, restauranger och andra nöjesetablissemang.

Enligt projektledaren Lennart Hedberg går det hittills inte att skönja att Campus Karlskoga märkbart påverkat den lokala utvecklingen i Karlskoga. Denne anser att tre år är en alldeles för kort tid, och att projektiden närmast får betraktas som en kick-off för Campus Karlskoga. Projektledaren bedömer att först efter 10 år kan man börja skönja effekter på den lokala utvecklingen i Karlskoga. Enligt kommunalrådet i Karlskoga Margareta Karlsson har satsningen betytt mest på det psykologiska planet hittills, men i framtiden hoppas man att satsningen kommer att leda till att kommunen kan räkna in pengar. Margareta Karlsson medger också att planerna och förväntningarna varit storvulna och orealistiska.

Man kan konstatera att det hittills inte går att observera att campussatsningen fått några större positiva sidoeffekter för kommunen. Det är helt klart att de målsättningar som satts upp inte varit realistiska. Även om FMV kommit på plats hade detta knappast märkbart förbättrat situationen. En satsning av det här slaget ger först utslag efter betydligt längre tid än tre år.

---

⁶ Dagens Industri, 2005-08-09

Samtliga aktiviteter genomförda

Projekt Campus Karlskoga har genomfört ett stort antal aktiviteter för att understödja etablering av Campus Karlskoga. Samtliga aktiviteter projektet föresatt sig att genomföra har man klarat av. Däremot har resultat av de genomförda aktiviteterna inte alltid fått det väntade resultatet. Till exempel har ansträngningarna att få ett högteknologiskt laboratorium till Karlskoga inte burit frukt. Likaledes har arbetet med att förbättra kommunikationerna till och från Campus Karlskoga inte givit resultat. Diskussioner har förts med Länstrafiken om en busslinje direkt mellan Campus Karlskoga och Örebro universitets lokaler i Örebro. Länstrafiken har dock inte kunnat tillmötesgå önskemålen.

En av de viktigare aktiviteterna har handlat om att informera och förankra projektet. Projektet har informerat en imponerad rad av politiker, myndigheter och representanter från näringslivet. Projektet har också haft bra massmedialt genomslag, vilket illustreras av mängder av tidningsartiklar och televisioninslag. Trots detta verkar projektet något diffust för det lokala näringslivet. Vid en hearing om Campus Karlskoga den 25 maj 2005 framkom att det fanns osäkerhet bland bygdens företag om vad Campus Karlskoga står för.

Arbetet med att hitta en byggherre till Campus Karlskoga kan inte sägas annat än att projektet varit framgångsrikt med. Man lyckades i ett tidigt skede av projektperioden finna en byggherre för den planerade samlokaliseringen av myndigheterna. Genom detta fick projektet den start som det behövde för att ta fart. Att byggherren i sin tur inte kommit överens om hyressättningen med hyresgästerna är en annan historia. En annan central uppgift för projektet har varit att främja rekryteringen av studenter. Dessa insatser har främst riktats mot den lokala marknaden, eftersom projektet gjort bedömningen att utbildningsutbudet vid Campus Karlskoga varit inriktat mot den lokala marknaden. Projektet har samverkat med Örebro universitet genom informations- och marknadsföringsinsatser. Främst har det gällt annonskampanjer i fackpress, i lokal- och regionalpress, i lokala etermedia samt vid besök i regionala gymnasieskolor och i företag. Mot bakgrund av det låga antalet sökande kan ifrågasättas huruvida projektet använt sig av rätt marknadsföringskanaler. Från projektets sida framhåller man att Örebro universitet har varit huvudansvarigt för marknadsföringen av utbildningarna i Karlskoga. Projektledaren Lennart Hedberg anser också att studentrekryteringen försvårats av att utbildningarna i Karlskoga har varit dåligt matchade mot det lokala näringslivet:

”Näringslivet i Karlskoga vill ha ingenjörer – men någon sådan utbildning har inte kommit tillstånd.”

En huvuduppgift för projektet har också varit att marknadsföra Karlskoga som studieort, samt att lansera begreppet Campus Karlskoga. Detta arbete har huvudsakligen varit länkat till marknadsföringen av Örebro universitets utbildningar. I universitetets broschyrmaterial, och även på webben har studieorten Karlskoga marknadsförts. Projektets egen hemsida som haft sin hemvist på Karlskoga kommuns hemsida har också innehållit marknadsföring av Karlskoga som studieort. När det gäller begreppet, Campus Karlskoga har det marknadsförts vid skilda publika evenemang. Ishockeylaget Bofors IK:s spelartröjor har varit prydda med Campus Karlskoga -dekal, liksom Degerfors IF:s fotbollslag. Campus-logotypen har också

---

varit sidoreklam vid en engelsk tipsextramatch. Projektet har även genomfört en annonskampanj i Nerikes Allehanda och i lokal-TV sändningar.

Olika syn på projektorganisationen

Projektet har bestått av Lennart Hedberg inklusive två av honom handplockade medarbetare. Efterhand tillkom en projektgrupp för att stötta projektet. Huvudansvaret för att bygga upp Campus Karlskoga har legat på en särskild projektorganisation vid Örebro universitet. Denna har letts av Johan Kjellander och Boris Holm. Projektledaren Lennart Hedberg anser att det bästa varit om han hade kunnat dela sin tid mellan universitetet och projektet. Det hade skapat snabbare beslutsvägar och större möjlighet att få igenom projektets intentioner. På det stora hela anser dock projektledaren Lennart Hedberg att Campus Karlskoga organisationsmässigt fungerat bra. Från Karlskoga kommuns synpunkt är man dock inte fullt lika nöjd med vad det kommunala projektet presterat. Kommunalrådet Margareta Karlsson:

”Lennart Hedberg var en bra idéspruta, men alla idéer som bollades i pressen gjorde att trovärdigheten så småningom naggades i kanten.”

Man kan konstatera att det finns delade meningar om hur organisationen fungerat. Det verkar heller inte varit optimalt med två ledningsfunktioner för uppbyggandet av Campus Karlskoga.

Horisontella mål

En grundläggande tanke har varit att satsningen på teknisk utbildning vid Campus Karlskoga skulle kompletteras med vårdutbildning som i större utsträckning lockar kvinnor. De utbildningar som har tagits fram har gett en totalt sett relativt jämn könsfördelning. De konkreta åtgärder som vidtagits för att främja jämställdheten har legat under Örebro universitetets ansvar. Jämställdhetsaspekter har beaktats i broschyrer och annat material.

När det gäller miljö har inga direkta åtgärder genomförts, men som en positiv sidoeffekt av projektet har en upprustning och sanering av Bofors Industriområde skett. En utgångspunkt för projektet har också varit att nå invandrargrupper genom den mångfaldsplan som Karlskoga kommun utvecklat. Kontakter har tagits med invandrarenheten vid Karlskoga kommun, huruvida detta gett några resultat är emellertid oklart. Projektet anser sig inte ha kunnat påverka urvalet av studenter.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis kan konstateras att projekt Campus Karlskoga delvis uppnått sina målsättningar. Universitetet är på plats men i begränsad omfattning, däremot går det inte att tala om någon mötesplats då FMV fortfarande inte är på plats i Karlskoga och den verksamhet som SRV bedriver är lokaliserad till en annan del Karlskoga. De förväntade spin-off effekterna på den lokala utvecklingen har också i stort sett uteblivit. Den huvudsakliga orsaken till att målen bara delvis uppnåtts är att Örebro universitet och FMV inte har fått täckning för de kostnader som en etablering i full skala Karlskoga kräver. Örebro universitet har i likhet med andra lärosäten i landet tvingats strama åt sin verksamhet de senaste åren. Orsaken till detta är att man vant sig vid att staten successivt ökat anslagen under en följd av år, men från och med år

---

2003 överraskats av att anslagen inte ökat i förväntad takt. Målen har heller inte i alla avseenden varit realistiska.

Projektledningen för Campus Karlskoga kan inte i någon större omfattning lastas för att målsättningarna inte uppnåtts, eftersom utfallet i stor utsträckning styrts av faktorer projektet inte kunnat påverka. Det är viktigt att komma ihåg att projektets huvuduppgift endast har varit att stödja Örebro universitet under uppbyggnadsperioden av Campus Karlskoga.

Samtliga aktiviteter projektet föresatt sig att genomföra har man verkställt. Däremot har resultat av de genomförda aktiviteterna inte alltid fått det förväntade resultatet. Rekryteringen av studenter till de utbildningar som förlagts till Karlskoga har inte fungerat tillfredställande. Det har i stort sett bara varit Mediedesignprogrammet som varit fullbelagt. Den svaga rekryteringen beror till stor del på att de utbildningar som erbjudits i Karlskoga inte varit tillräckligt attraktiva. De marknadsföringsinsatser som projektet genomfört har varit ambitiösa, men frågan är om man använt sig av rätt kanaler för att nå ut? Projektet har gjort bedömningen att utbildningarna vid Campus Karlskoga i första hand var av intresse för Karlskogaborna och har mot bakgrund av detta valt att huvudsakligen satsa på marknadsföring på lokal nivå. Detta kan ha bidragit till det svaga rekryteringsresultatet. Endast Mediedesignprogrammet har lyckats rekrytera studenter som inte kommer från Karlskoga och Karlskogas närområde.

Projektet har haft ett bra massmedialt genomslag vilket är mycket viktigt för en nystartad verksamhet. Det goda massmediala genomslaget kan till stor del tillskrivas projektet som flitigt använt media för att få ut sitt budskap. Däremot tycks det som det budskap som man nått ut med skapat en viss förvirring. Det verkar inte som Karlskogaborna har helt klart för sig vad Campus Karlskoga står för. Den otydliga bilden av Campus Karlskoga har också sin grund i att utbildningsutbudet ändrats och att utbildningar flyttats. Verksamhetens fysiska placering har också varit föremål för en hel del diskussioner. Samtidigt ska man komma ihåg att det är naturligt för en nystartad verksamhet att det tar tid hitta det rätta konceptet.

6. Projekt Campus Kopparberg

Bakgrund

I slutet av 1990-talet besökte Örebro universitets rektor Janerik Gidlund Ljusnarsbergs kommun i syfte att utveckla universitetets så kallade Tredje uppgift

Projekt Campus Kopparberg	
Projektägare	Ljusnarsbergs kommun
Projektid	20030101-20051231
Finansiär	Summa (kr)
Ljusnarsbergs kommun	2 996 000
Örebro läns landsting	958 000
Länsstyrelsen	4 528 000
Örebro universitet	2 153 000
Mål 2 Västra	8 658 000
Privat finansiering	2 069 500
Samverkansdelegationen	1 000 000
Summa finansiering	22 362 500
Länsstyrelsens andel av totala kostnader 20,2 %	

(samverka med organisationer, företag, föreningar och individer för att bidra till lokal och regional utveckling). Gidlund träffade vid detta tillfälle representanter för kommunen och det lokala näringslivet. Utvecklingen i den lilla kommunen hade under en lång följd av år varit negativ. Strukturomvandlingen som drabbat kommunen hade resulterat i en negativ påverkan på näringslivsstrukturen och den demografiska profilen, vilket resulterat i en hög arbetslöshet, kraftig utflyttning och hög åldersstruktur inom arbetslivet.

Vid besöket i Kopparberg fann Janerik Gidlund den byggnadsvårdsutbildning som bedrevs i komvux regi som intressant. När Örebro universitet år 2002 fick mandat som ett av tre lärosäten i landet att utveckla så kallade yrkeshögskoleprogram och collegeår såg Gidlund möjligheter att förlägga en del av dessa utbildningar till Kopparberg i Ljusnarsbergs kommun. Ljusnarsbergs kommun och det lokala näringslivet anammade snabbt idén. Kommunen såg framför sig hur tillgången till högre utbildning skulle medverka till att vända den negativa utvecklingen.

Projekt beskrivning

Projekt Campus Kopparberg drog i gång under sommaren 2002. Budgeten för projektet omfattade drygt 22 miljoner kronor, varav ungefär 6,5 miljoner kronor avsåg kostnader för att utveckla utbildningar, medan cirka 15,5 miljoner kronor avsåg investeringar i byggnader. De huvudsakliga finansiärerna var Mål 2 Västra, Länsstyrelsen i Örebro län, Örebro universitet och Ljusnarsbergs kommun. Projekt Campus Kopparberg bestod av två olika delar, Campus Kopparberg Utbildning och Campus Kopparberg Infrastruktur. Syftet med det förstnämnda projektet var att utveckla utbildningarna, medan det senare avsåg att skapa en infrastruktur som skulle göra det möjligt att förlägga utbildningar till Kopparberg, främst genom investeringar i byggnader.

En grundläggande tanke var att flera aktörer i samverkan skulle utveckla de nya utbildningarna. Huvudansvaret för utformning och bearbetning av projektet låg på Länsgården Fastigheter AB, Örebro universitet, Örebro läns museum, Ljusnarsbergs kommun, näringslivet i Ljusnarsberg, samt studentkåren i Örebro. Näringslivets behov skulle vara utgångspunkten för innehållet i utbildningarna. För att uppnå detta skulle behovsanalys och utveckling av utbildningsprogram ske i samarbete med näringslivet och dess organisationer.

Tanken var att det skulle tas fram 4-5 nya utbildningar, dels collegeutbildningar, dels yrkeshögskoleprogram. Collegeutbildning planerades att starta i januari 2003. Syftet med denna typ av utbildning är att ge behörighet för högskolestudier. Målgruppen var därför personer från studieovana miljöer. Efter genomförd collegeutbildning förväntades studenterna att fortsätta studera på högskolenivå. Den första yrkeshögskoleutbildningen, platschefsutbildning –bygg planerades att starta under hösten 2003. Yrkeshögskoleutbildningen skulle vara anpassad till näringslivets och arbetsmarknadens behov. Efter avslutad utbildning skulle studenten vara anställningsbar, alternativt kunna starta egen verksamhet.

Upptagningsområdet för collegeåret förväntades bli Ljusnarsbergs kommun, samt angränsande kommuner i Dalarna och Västmanland. För yrkeshögskoleutbildningarna förväntades upptagningsområdet vara regionalt och inom Mål 2 Västra-området. Några av utbildningarna bedömdes också vara av nationellt intresse.

För att få en tillfredställande situation avseende undervisningslokaler planerades, dels upprustning och komplettering av befintliga lokaler, dels viss nyproduktion. Av de totala investeringarna avsåg 4 000 000 kronor iordningsställande av befintliga lokaler, 1 875 000 kronor utrustning och 5 800 000 kronor nyproduktion. Vid projekttidens skulle det finnas studielokaler för cirka 50 studerande vid collegeutbildningarna och cirka 275 studenter vid yrkeshögskoleutbildningarna.

Campus Kopparberg skulle marknadsföras såväl regionalt som nationellt under parollen ”Nytt lärande i gammal miljö”. Utvecklingen av Campus Kopparberg skulle ske under projekttiden, därefter var tanken att verksamheten skulle drivas som en ordinarie del vid Örebro universitet i samarbete med den kommunala vuxenutbildningen.

Projektets mål

Projekt Campus Kopparberg hade tre huvudsakliga målsättningar:

- ✓ Projektets övergripande mål var att tillsammans med Örebro universitet, Ljusnarsbergs kommun, Lärcentrum Kopparberg och näringslivet att utveckla och förlägga nya universitetsutbildningar till Kopparberg. Antalet studenter förväntades att uppgå till 200 under år 2005.
- ✓ Det skulle skapas en infrastruktur som skulle göra det möjligt att förlägga nya utbildningar till Kopparberg genom investeringar i lokaler.
- ✓ De nya utbildningarna skulle motsvara näringslivets behov, samt ge individen möjlighet till stimulerande utveckling.

Projektets måluppfyllelse – universitetsutbildningar är på plats
Projektets huvudmål att utveckla och förlägga universitetsutbildning till Kopparberg har delvis uppnåtts. Det bedrivs universitetsutbildning i Kopparberg, men inte i den omfattning man beräknat. Under 2003 uppgick antalet studenter till 24 att ställa mot förväntade 30, 2004 hade antalet studenter ökat till 40 att ställa mot förväntade 90. 2005 uppgår antalet studenter till 102 att ställa mot 200 förväntade (av de 102 studenterna läser emellertid 25 endast på halvfart (Juridisk översiktscurs) och de 16

---

studenterna vid Kulturentreprenörutbildningen läser huvuddelen av sin utbildning i Rättvik). De utbildningar som kommit tillstånd som en effekt av projektet är Byggarbetsledarprogrammet och Behandlingsassistentprogrammet. Den tvååriga Byggarbetsledarutbildningen flyttades emellertid till Karlskoga 2004 för att sedermera flyttas vidare till Örebro, trots att utbildningen blivit marknadsförd med Kopparberg som utbildningsort. Örebro universitet bedömde att det inte var

Utbildningsutbud 2005

Behandlingsassistentprogrammet
Byggarbetsledareprogrammet (inställt)
Ekologisk turism (inställt)
Marksanering (inställt)
Kulturentreprenörskap (VT-2006)

ekonomiskt försvarbart att bedriva en utbildning med så få studenter i Kopparberg. Av de totalt 12 studenter som startade Byggarbetsledarutbildningen hösten 2003 utexaminerades 9 våren 2005. De flesta som gått utbildningen har haft en anställning innan studierna startades. Projektledaren Tomas Larsson menar att det funnits ett stort intresse från

företrädare för byggbranschen för utbildningen, däremot inte bland de anställda. Larsson tror vidare att den goda konjunkturen inom byggbranschen som inneburit låg arbetslöshet har medfört att intresset för utbildningen blivit mindre.

Av de två utbildningar som kommit till stånd har Behandlingsassistentprogrammet fungerat bra. Den kull som startade hösten 2004 uppgick till 30 studenter, inför höstterminen 2005 höjdes därför ribban och man siktade på 60 studenter. Denna målsättning uppnåddes dock inte, då endast 31 personer påbörjade studier i årskurs ett vid Behandlingsassistentprogrammet. Cirka 30 procent av studenterna vid programmet har rekryterats inom kommunen. Det största antalet studenter vid programmet pendlar emellertid från Örebro.

Det har förutom de två utbildningsprogram som körts igång genomförts ett stort antal förstudier (Processtekniker inom pappersindustrin, Ekologisk turism, Ekosystem teknik, Marksanering, Kyrkointendent, Företagsledare/entreprenör, Kulturentreprenör).

Inför höstterminen 2005 togs ett krafttag och två helt nya utbildningar lanserades, Marksanering och Ekologisk turism. Idén till Marksaneringsutbildning kom från Sakab och Sydkraft som ansåg att det saknades en sammanhållen utbildning inom detta område. En liknande utbildning visade sig emellertid finnas vid Mälardalens högskola i Västerås. Vad gäller Ekologisk turismutbildning genomförde Kommunikationsavdelning på Örebro universitet en förstudie. En koppling bedömdes finnas till turistiska nätverk i Ljusnarsberg med omnejd. Örebro universitet bedömde emellertid att det var för få sökandan till utbildningarna, varför de stängdes. Detta innebar att endast ett av fyra planerade utbildningsprogram höstterminen 2005 startade (Behandlingsassistentprogrammet). I stället för ett drygt hundratal studenter startade endast 30 studenter i årskurs 1 hösten 2005. Under hösten 2005 startades även kursen Juridisk översikt kurs vid Campus Kopparberg. Denna kurs omfattar 10 högskolepoäng och läses på halvfart. Kursen är dock inte framtagen av projektet. Detsamma gäller för Kulturentreprenörutbildningen som startades våren 2005. Denna utbildning som ligger under Campus Kopparberg bedrivs i Rättvik. Studenterna läser dock sitt juridikblock i Kopparberg.

Collegieutbildningen avbröts 2004 och kommer inte att starta under höstterminen 2006. Om sedan utbildningen återkommer är i dag oklart. 12 personer, samtliga kvinnor gick utbildningen innan den avbröts.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att projektet arbetat ambitiöst med att utveckla utbildningar, däremot har intresset för utbildningarna varit för svagt. Detta har lett till att det övergripande målet endast delvis uppnåtts.

Projektets måluppfyllelse – ingen nybyggnation

Som ett resultat av att verksamheten vid Campus Kopparberg inte fått den förväntade omfattningen och att inriktningen vad gäller utbildningsutbudet ändrats under projekttiden har byggnadsinvesteringarna inte blivit av i planerad omfattning. Inriktningen på de investeringar som genomförts har legat på att iordningsställa befintliga lokaler. Byggglabbet som var den stora nyinvesteringen föll bort som ett resultat av att ansträngningarna att skapa en Byggakademi med utbildningar och forskning inom denna bransch inte bar frukt. Antalet sökanden motsvarade inte det antal som krävdes för att möjliggöra en fortsatt satsning. Som en följd av detta frigjordes medel. Istället för att satsa pengarna på ett byggglabb beslöt projektledningen att satsa på ett miljölabb som skulle användas av Marksaneringsutbildningen. Projektet inkom därför under augusti 2005 med en begäran om ändring i projektplanen till Mål 2 Västra. Beredningssekretariatet för Mål 2 Västra rekommenderade emellertid projektet att återta sin begäran om ändring i projektplanen mot bakgrund av det bedömdes som alltför osäkert om utbildningen skulle komma tillstånd. Så skedde också, varpå projektet inkom med ytterligare en begäran om ändring i projektplanen. Beredningssekretariatet för Mål 2 Västra erbjöd då projektet en förlängning av projekttiden till och med 2006-04-30 för att kunna bedöma om Marksaneringsutbildning fått tillräckligt med sökande för att kunna startas. Finansieringen av förlängningen kunde dock inte Mål 2 Västra garantera, varför projekt Campus Kopparberg återigen återtog sin begäran om ändring i projektplanen. Campus Kopparbergs ambition är allt jämt att Marksaneringsutbildningen skall komma igång hösten 2006. För närvarande pågår en diskussion inom kommunen hur man skall gå vidare. Möjligen återkommer man under 2006 med en ny ansökan. Det är alltså i skrivande stund (december 2005) oklart huruvida det blir ett miljölabb eller inte. Som ett resultat av att stora delar av byggnadsinvesteringarna vid Campus Kopparberg inte kommit till stånd har stora delar av budgeten inte blivit utnyttjad. Hittills (december 2005) har knappt 9 miljoner förbrukats.

De investeringar som har genomförts har bidragit till att det idag finns ändamålsenliga lokaler för den utbildning som bedrivs i dag.

Projektets måluppfyllelse – studenterna efterfrågade

En grundläggande idé vid Campus Kopparberg har varit att alla utbildningar ska vara anpassade efter näringslivets behov och att utbildningarna skall leda till jobb. Hittills uppgår det totala antalet utexaminerade från Campus Kopparberg till 9 studenter, samtliga dessa har utexaminerats från Byggarbetsledarprogrammet. Av dessa har flertalet fått jobb. Ingen har däremot fått jobb hos någon arbetsgivare inom Ljusnarsbergs kommun. Man kan mot bakgrund av detta kan man konstatera att utbildningen har svarat upp mot näringslivets krav, däremot har efterfrågan på utbildningen överskattats. Satsningen har också bidragit till att rekryteringen från studieovana miljöer ökat. På behandlingsassistentutbildningen är 30 procent boende i Ljusnarsbergs kommun.

Projektets aktiviteter

Djupa och ingående diskussioner har genomförts med flera branscher för att analysera behovet av ökad yrkeskompetens. De utbildningar som tagits fram har utvecklats i nära samarbete med Örebro universitet, Ljusnarsbergs kommun, Lärcentrum Kopparberg, näringslivet/branschorganisationer, Högskolan Gävle, Svenska kyrkan, Kriminalvårdsverket och Statens institutionsstyrelse.

Projektet har arbetat med formella och öppna kontakter, samt fungerat som länk mellan kommunen, Örebro universitet och näringslivet. Projektet har också lagt ned mycket kraft på att försöka finna lösningar för att skapa utbildningar. Projektet har också ansvarat för att ordna seminarier och att studenter och företag möts genom praktikplatser och examensarbeten.

Projektledaren Tomas Larsson uppger att Örebro universitet inte varit en helt enkel organisation att samarbeta med:

”Våra initiala kontakter hade vi med Samverkanskansliet. Det visade sig dock att samverkanskansliet inte hade den tyngd vi trodde från början. Institutionerna drivs som ”företag” med egna budgetar vilket betyder att de är väldigt självständiga i sina beslut, något vi kanske borde förstått från början. Universitets rektor Janerik Gidlund har stött processen på ett positivt sätt.”

Organisation

Projektet har letts av Tomas Larsson, medan Maria Draxler och Anders Håberger fungerat som delprojektledare. Projektledningen har också haft stöd av en styrgrupp bestående av representanter från näringslivet, kommunen, Örebro universitet och Örebro läns landsting. En organisatorisk skillnad jämfört med projekt Campus Karlskoga är att projekt Campus Kopparberg haft ett mer tydligt ansvar för att utveckla verksamheten. I Karlskoga har projektets primära uppgift varit att stötta Örebro universitet under uppbyggnaden av Campus Karlskoga. Projektets organisation har fungerat bra enligt projektledaren Tomas Larsson:

”På grund av att projektledningen bestått av ett fåtal personer har det varit ett ganska tungt lass att dra. Projektorganisationen som vi haft har dock fungerat bra och tack vare att projektets styrgrupp med representanter från näringslivet, kommun, Örebro universitet och landstinget stöttat processen har det i stort fungerat bra.”

Från Ljusnarsbergs kommuns sida anser man också att projektet fungerat bra organisatoriskt. Enligt före detta kommunchefen Stig Svensk har jakten på utbildningar och studenter varit den tuffa uppgiften.

Horisontella mål

Målet för hela verksamheten vid Campus Kopparberg har varit att könsfördelning ska vara jämnt fördelad. Vid de två utbildningsprogram som kommit i gång har kvinnorna dominerat på Behandlingsassistentprogrammet och männen på Byggarbetsledarutbildningen. Eftersom Behandlingsassistentprogrammet attraherat fler studenter har Campus Kopparberg fått en slagsida mot kvinnliga studenter.

Den insats som gjorts för att få en större mix av könen på respektive utbildningar har varit att jobba med dolda budskap vid marknadsföringen av utbildningarna. I marknadsföringsmaterialet för Byggarbetsledarutbildningen har det exempelvis funnits bilder av en kvinna på en byggarbetsplats.

Projektet uppger att någon riktad marknadsföring av utbildningarna direkt mot invandrare eller kvinnor respektive män har inte genomförts då universitetets regler är att marknadsföring inte får ske mot någon särskild grupp av människor. De planerade riktade insatserna för att nå en bra könsbalans har därför fallit bort.

Sammanfattande bedömning

Allt som allt kan konstateras att projekt Campus Kopparberg till viss del uppnått sina målsättningar. Universitetsutbildning erbjuds i Kopparberg i dag, men inte i den omfattning man räknat med. Den utbildning som studenter utexaminerats ifrån (Byggarbetsledarutbildningen) har motsvarat näringslivets krav. Flertalet har fått jobb, däremot har ingen fått jobb hos någon arbetsgivare inom Ljusnarsbergs kommun. Efterfrågan på denna utbildning har emellertid överskattats, varför den inte längre ingår i programutbudet. Merparten av de utbildningar som tagits fram har tyvärr inte fått tillräckligt med sökande för att kunna startas. Motgångarna med framför allt Byggakademien och Byggarbetsledareutbildning har skapat en osäkerhet kring verksamhetens inriktning. När inriktningen mot byggverksamhet föll tycks det inte ha funnits någon klar plan ”b” att sätta i verket. Detta har lett till ett febrilt sökande efter nya alternativ. Campus Kopparberg har ännu inte hittat sin nisch. Samtidigt är det viktigt att understryka att utgångsläget är tufft i Kopparberg, främst beroende på att man är i stor omfattning är beroende av att rekrytera studenter utanför kommunens gränser. De utbildningar som tas fram måste vara mycket attraktiva. Projektets uppgift har varit svår, och det har tagit tid att växa in i kostymen. Man har initialt inte vetat hur de organisationer man samverkat med fungerar. Under resans gång har emellertid projektet allt mer fungerat som spindeln i nätet. Det finns idag ett väl utbyggt kontaktnät med såväl näringslivet som utbildningsanordnarna. De infrastrukturinvesteringar som genomförts gör att det i dag finns en tillfredställande lokal situation utifrån dagens behov.

Projektet har bidragit till att det satts i gång en process där den akademiska världen avdramatiseras, vilket skapat bättre förutsättningar för en positiv inställning till högre utbildning. Samverkan mellan näringslivet, kommunen och utbildningsanordnarna har stärkts. Projekt Campus Kopparberg har också bidragit till att synliggöra att det finns universitetsutbildning i Kopparberg.

Trots den tuffa starten har Örebro universitet gång på gång understrukt att man gör en långsiktig satsning i Kopparberg. Mot bakgrund av detta finns det alltså gott om tid att hitta rätt spår.

7. Reflektioner

Förutsättningarna har ändrats – tillväxten inte evig
Sedan projektsatsningarna på campus i Karlskoga och Kopparberg initierades har förutsättningarna på det övergripande planet för att driva universitets- och högskoleutbildning förändrats ur en rad olika synvinklar. När projekten startades befann sig Örebro universitet i ett mycket expansivt skede. Det fanns en tro att expansionen och medelstillelningen skulle fortsätta under överskådlig tid. Söktrycket var stort på ett flertal av utbildningarna och universitetet fick kontinuerligt mer medel från statsmakterna för att öka antalet utbildningsplatser. Fram till och med 2003 hade Örebro universitets intäkter ökat med nästan 40 procent sedan man erhöll universitetsstatus 1999. I Örebro universitets förslag till budget för Campus Karlskoga sommaren 2002 konstaterades:

”Förutsättningarna ser för närvarande goda ut då såväl regeringen som kommun och näringsliv i Karlskoga visat stort intresse. Samlokaliseringen med aviserade satsningar från FMV och SRV ökar chanserna att snabbt bygga upp verksamheten.”

Från och med år 2003 har Örebro universitet i likhet med andra lärosäten i riket tvingats att strama åt sin verksamhet beroende på att statsmakternas tilldelning inte ökat i den takt man räknat med. Trots de stramare ekonomiska ramarna och den hårdnande konkurrensen står sig Örebro universitet bra i konkurrensen om studenterna. I en rapport från Högskoleverket konstateras att Örebro universitet är det lärosäte som mest påminner om de etablerade universiteten, av de tre högskolor (Växjö, Karlstad och Örebro) som erhöll universitetsstatus 1999.⁷

Örebro universitet måste spara ett antal miljoner de närmaste åren. Under hösten 2005 har sparkraven resulterat i att Örebro universitet tvingats ställa in mer än 40 kurser. Strategin är att den överproduktion av studenter som finns skall elimineras. Regeringen har nämligen sedan ett antal år tillbaka ett tak för antalet studenter som man finansierar vid varje lärosäte. Detta innebär att ett attraktivt lärosäte får utbilda studenter gratis om antalet går över taket. Örebro universitet är därför tvingade att göra omorganiseringar och rationaliseringar, i dagsläget överproducerar man för 40 miljoner kr per år varför man avser minska produktionen med 1000 helårsstudenter. I framtiden kommer antalet studenter mer att ligga i linje med det antal man får betalt för. Örebro universitet vill också minska de administrativa utgifterna med 25 procent under en tre års period. Syftet med detta är att omfördela resurser till förmån för forskning, forskarutbildning och grundutbildning.⁸

I Ljusnarsbergs kommun finns en medvetenhet om att de sämre tiderna för Örebro universitetet kan drabba campussatsningarna. Men samtidigt tror man i att det framtida behovet av yrkeshögskoleutbildningar kommer att öka till följd av att Sverige tappat mark inom många hantverksyrken. Detta förhållande hoppas man kunna dra nytta av. Även i Karlskoga kommun är man medveten om att förutsättningarna ändrats, men man sätter tilltro till att Örebro universitet lever upp till sitt löfte att 10 procent av utbildningsplatserna skall ligga vid externa campus. Sammanfattningsvis kan konstateras att förutsättningarna för campussatsningarna förändrats i grunden genom beslut som fattats på riksnivån. Expansionstiden för

---

⁷ Högskoleverkets rapportserie 2005:2 R

⁸ Nerikes Allehanda, 5 september 2005

---

universiteten är över och man har hamnat i ett läge där man måste börja prioritera, det vill säga man måste välja bort. Detta har och kommer att få konsekvenser för campussatsningarna i Karlskoga och Kopparberg. Regeringens mål om att 50 procent av en årskull skall ha påbörjat högskolestudier innan 25 års ålder står emellertid kvar.

Olika syn på vad som har uppnåtts

Man kan konstatera att Örebro universitet är påtagligt mer nöjda med vad som åstadkommit i Kopparberg och Karlskoga än vad projektledarna och kommunerna är. Örebro universitetet är mycket tillfredställt med att man lyckats etablera grundutbildning på universitetsnivå i Karlskoga på en så pass kort period. Däremot är universitet inte fullt lika nöjda med vad man åstadkommit när det gäller forskning och teknik och naturvetenskap vid Campus Karlskoga. Örebro universitet anser att man inte fått de pengar av regeringen som man behöver för att kunna utveckla verksamheten ännu mer. Örebro universitet gör heller ingen stor affär av att det planerade nybygget i Karlskoga hittills inte blivit av:

”Vi vill satsa våra pengar på utbildning inte på lokaler. Det är bättre att skapa en framgångsrik verksamhet först – sedan kan man bygga. Dessutom var hyran alldeles för hög och i och med att FMV inte var med på vagnen var det inte lika intressant för oss.”

Satsningen i Kopparberg säger sig Örebro universitet också att vara nöjda med. Universitetets rektor Janerik Gidlund:

”Satsningen i Kopparberg var ett modigt beslut mot bakgrund av den låga utbildningsnivån, den pågående strukturomvandlingen och det svaga befolkningsunderlaget i Kopparberg. Satsningen hittills har främst inneburit att vi synliggjort att det finns ett universitet på plats i Kopparberg. Vi är nöjda. Kunskap är viktigt för den regionala utvecklingen.”

När Sveriges Televisions regionala nyhetsprogram Tvärsnytt under den tidiga hösten 2005 granskade Campus Kopparberg underströk Gidlund att man ser satsningen i Kopparberg som lyckad:

”Vi har just nu ovanligt många studenter i Kopparberg. Det går väldigt bra. Sen kommer vi att försöka att hitta program som passar i Kopparberg, och som det finns efterfrågan bland studenter och näringsliv.”

I Kopparberg finns ett missnöje med de resultat som uppnåtts från såväl projektet som kommunen. Volymen på verksamheten har inte alls blivit som man tänkt sig. Man tycker också att Örebro universitet drog undan mattan en aning för satsningen när man beslutade att flytta Byggarbetsledarutbildningen till Karlskoga. Samtidigt medger man att det varit mycket svårt att rekrytera studenter till just denna utbildning. Före detta kommunchefen Stig Svensk:

”Byggarbetsledarutbildning har varit riktad mot en studentgrupp som egentligen inte har förutsättningar att vidareutbilda sig. Målgruppen för utbildningen har ingen studietradition och har dessutom svårt att lösa ekonomin och familjesituation.”

Behandlingassistentprogrammet är man däremot mycket nöjda med från kommunens sida.

Universitetets rektor Janerik Gidlund tror att kommunernas missnöje beror på att man inte insett vilken stor apparat det är att etablera universitetsutbildning:

”Man ska ha klart för sig att det här med högskoleutbildning är en ny verksamhet för kommunerna. De har inte varit medvetna om alla svårigheter som finns och att det tar tid få i gång verksamheten. Man har heller inte riktigt förstått att studenter har stora krav även utanför universitetsvärlden. Det tar tid för kommunerna att växa in i rollen. Kommunerna har dock successivt börjat förstå och i dag har vi en bra kommunikation. Kommunerna har haft alldeles för stora förväntningar.”

I Karlskoga finns också ett visst missnöje med att Örebro universitet inte etablerat så mycket utbildning i Karlskoga som förväntat. De positiva signaler som kommit från FMV under den tidiga hösten 2005, samt det förbättrade söktrycket till utbildningarna har dock fått kommunalrådet Margareta Karlsson att se mer optimistiskt på Campus Karlskoga:

”Hade du frågat mig för en vecka sedan hade jag sagt att jag inte var nöjd. Men efter det senaste mötet med intressenterna ser jag återigen mycket positivt på satsningen. FMV verkar nu vara på gång att komma till Karlskoga och Örebro universitet har hittat funktionella lokaler ute vid Ekeby som även funkar för SRV och FMV. Närheten till Bergslagsskolan vid denna plats gör att vi verkligen kan få till en mötesplats.”

Det står helt klart att kommunerna i Karlskoga och Ljusnarsberg haft för högt ställda förväntningar. Det tar mer än tre år att få ordentlig fart på nystartade campus. Den minnesgode kommer ihåg att även Campus Grythyttan hade några tuffa år innan verksamheten tog fart. Samtidigt är det missnöje som finns med resultaten i Karlskoga fullt förståeliga mot bakgrund av de löften som staten givit till Karlskoga. Den lovande starten som satsningen fick har också bidragit till extra smolk i glädjebägaren. Missnöjet i Kopparberg är också förståeligt mot bakgrund av att betydligt färre utbildningar än förväntat kommit till stånd. Örebro universitets hållning utåt är att man är mycket nöjda med vad som åstadkommit både i Karlskoga och Kopparberg, men frågan är om inte satsningen i Kopparberg kostat mer än den smakat hittills?

Det tar tid att lära känna varandra

Intervjuerna visar att det tagit tid att få samarbetet mellan projekten/kommunerna och Örebro universitet att fungera. Örebro universitet har inte varit odelat nöjda med Karlskoga kommuns förmåga att bidra finansiellt, medan Karlskoga kommun upplever att Örebro universitet inte fullt ut levererat det man lovat. Kommunalrådet i Karlskoga Margareta Karlsson tror att det missnöje som riktats mot kommunen härrör från löften som lämnats av politiker på riksnivån:

”Vad jag kan dra mig till minnes var att det fanns flera intressenter från olika håll som trodde att det skulle regna manna från himlen över Karlskoga, mest ekonomiskt. Jag kan förstå detta eftersom en del ministrar bland annat Mona Sahlin, utlovade minst 5-600 miljoner kronor till Karlskoga under ett 1: a maj-tal. När detta inte blev

---

så uppstod en frustration som jag tror man gav utlopp för och det blev kommunen som fick stå i skottgluggen. Många Karlskogabor har säkert upplevt samma frustration trots att jag försökt förklara att det varit orealistiska förväntningar.”

Både från Karlskoga och Kopparberg riktas också en kritik mot Örebro universitet som man menar inte står enat bakom satsningarna på regionala campus. Tomas Larsson projektledare för Campus Kopparberg menar att ledningen och Samverkanskansliet har ett genuint intresse för regionala campus, medan institutionerna är mer negativt inställda:

”Våra initiala kontakter hade vi med Samverkanskansliet. Det visade sig dock att samverkanskansliet inte hade den tyngd vi trodde från början. Institutionerna drivs som ”företag” med egna budgetar vilket betyder att de är väldigt självständiga i sina beslut, något vi kanske borde förstått från början. Universitets rektor Janerik Gidlund har stött processen på ett positivt sätt.”

Projektledaren Tomas Larsson tror att de hårdare ekonomiska villkoren för Örebro universitet gjort det svårare för institutionerna att motivera regionala satsningar. Bilden bekräftas av Ljusnarsbergs kommuns före detta kommunchef Stig Svensk. Svensk menar att man från kommunens sida initialt inte insåg att Örebro universitet inte fungerar som en vanlig organisation och att institutionerna har betydligt mer makt än vad kommunen trodde. Liknande resonemang framförs av Campus Karlskogas projektledare Lennart Hedberg. Enligt Hedberg har ledningen för Örebro universitet ett genuint intresse för etableringen i Karlskoga, däremot har organisationen som helhet inte detta:

”institutionerna vid Örebro universitet vill inte satsa i Karlskoga, de flesta ute på universitetet anser att det är vansinnigt att satsa i Karlskoga.”

Den bild som Lennart Hedberg målar upp stämmer emellertid endast delvis menar Örebro universitets rektor Janerik Gidlund:

”Det finns ett visst stöd i organisationen för satsningar på externa campus. Sen ska man också komma ihåg att det alltid finns ett visst motstånd mot förändringar i organisationen. Intressekonflikter finns också mellan institutionerna på grund av att våra resurser minskat de senaste åren.”

Det inbördes missnöje som funnits och alltjämt finns mellan kommunerna och Örebro universitet har förmodligen sin grund i att parterna inte samarbetat tidigare och därmed inte har känt till varandras begränsningar och möjligheter. Det handlar alltså om organisatoriska skillnader och bristande insyn i varandras förutsättningar. Örebro universitet har överskattat kommunernas ekonomiska muskler och kommunerna har i sin tur inte förstått, vilken omfattande procedur det är att etablera universitetsutbildning. Det är naturligt när man inleder ett samarbete att det initialt tar lite tid innan man blir samkörda. Nu har parterna lärt känna varandra bättre och därmed borde förutsättningarna att ro satsningarna i hamn avsevärt ha förbättrats.

God förankring

Erfarenheter från tidigare genomförda projektutvärderingar visar att det går en klar skiljelinje mellan projekt som blivit ordentligt förankrade och projekt som föregåtts av en svag eller obefintlig förankring. Det måste vara absolut klart från början vad ett projekt avser åstadkomma och hur man skall gå tillväga för att nå målet. För att detta ska vara möjligt krävs inom projektägarorganisationen en samordnad syn på genomförandet, med avseende på tid, kostnad och omfång och ett tydliggörande av allokering av resurser till projekt. Roller och ansvar i förhållande till projekt och etablering av rätt beslutsvägar är också viktiga. Ett projekt som föregås av en strukturerad förankringsprocess reducerar riskerna för ett projekt att löpa i väg åt fel håll, medan ett dåligt förankrat projekt har svårt att få legitimitet i organisationen och därmed får svårare att genomföra sina intentioner.

I Karlskoga har kommunalrådet Margareta Karlsson och projektledaren Lennart Hedberg, varit ute i olika forum för att förankra projektet hos näringslivet, Rotary, Svenska kyrkan med mera. Uppslutningen kring satsningen har därför blivit mycket god.

I Kopparberg har man arbetat på ett liknande sätt för att förankra satsningen. Åtskilliga möten har hållits med intressenter, framför allt med företagarföreningen i kommunen. Initialt var projektet inte väl förankrat, men en politisk enighet i frågan växte dock snart fram. Projektledaren Tomas Larsson:

”Jantelagen är stundtals stark på orten, men vi har inte stött på något öppet motstånd. Det finns också en ”det går aldrig kultur” som ibland blir synlig och som kan vara svår att hantera. Projektet har haft ett stort antal artiklar i lokalpressen som oftast varit mycket positiva med rubriksättningar som till exempel: -Jag är djupt imponerad av Ljusnarsbergs kommun. -Det betyder jättemycket. -Fler ansökningar än man vågat hoppas. -Hoppfullt om ny utbildning. I samtal med föreningar och boende har det i de allra flesta fall varit mycket positiva kommentarer om arbetet runt Campus Kopparberg.”

Man kan konstatera att satsningarna på campus i Karlskoga och Kopparberg är relativt väl förankrade inom de båda kommunerna, uppslutningen och engagemanget från näringslivet tycks också vara starkt, däremot verkar Örebro universitet något klivet. Som tidigare nämnts menar flertalet av de intervjuade att Örebro universitet är splittrat i synen på regionala campus. En del av förklaringen till att förankringen inom Örebro universitet inte flutit på lika bra som i kommunerna ligger förmodligen i att den före detta rektorn Ingemar Lind alltid var tydlig med att verksamheten i Örebro skulle prioriteras. Detta historiska bagage har med hög sannolikhet gjort det svårare för den nya ledningen att motivera regionala satsningar. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att Örebro universitet är en mycket stor organisation och det vore underligt om det inte fanns delade meningar.

Uteblivna effekter på den regionala utvecklingen

Som tidigare nämnts var siktet högt inställt i Karlskoga. Campus Karlskoga bedömdes få omvälvande konsekvenser i positiv riktning för kommunen. Det går hittills inte att skönja campussatsningen fått några större positiva sidoeffekter. Befolkningsminskning har fortsatt och antalet arbetsställen i kommunen krymper. De målsättningar som satts upp har inte varit realistiska. Även om FMV kommit på plats

---

hade detta marginellt förbättrat situationen. En satsning av det här slaget ger först utslag efter betydligt längre tid än tre år. De första studenterna från Campus Karlskoga utexaminerades under våren 2005 och är därmed knappt ute på arbetsmarknaden. Däremot har satsningen skapat en framtidstro som inte funnits tidigare. Enligt kommunalrådet Margareta Karlsson har satsningen betytt mest på det psykologiska planet hittills, men i framtiden hoppas man att satsningen kommer att leda till att kommunen kan räkna in pengar. Karlsson medger också att planerna och förväntningarna varit storvulna och orealistiska.

I Ljusnarsbergs kommun var målsättningarna mer måttfulla när det gällde vilken betydelse campussatsningen skulle få. Det fanns främst förhoppningar om att satsningen skulle leda till att företagen i kommunen skulle få det enklare att rekrytera kompetent personal. Före detta kommunchefen Stig Svensk:

”Effekterna hittills ligger på det känslomässiga planet. Ingen trodde att det var möjligt att få universitetsutbildning till Kopparberg. Det går däremot inte observera några effekter som ger mer kronor och ören till kommunen.”

Tomas Larsson projektledare för Campus Kopparberg har en liknande bild av satsningens betydelse för kommunen hittills:

”Det är för tidigt att påstå att satsningen hittills haft några större långsiktiga positiva effekter för näringslivet i Kopparberg. Ett projekt för etablering av högre studier på en helt ny ort är processer som tar tid. Inga lärare har hittills bosatt sig här. På studentsidan har vi till idag haft cirka 30 boende i Kopparberg vilket ger positiva effekter för servicenäring och bostadsuthyrare men tyvärr har inga studerande ännu bosatt sig här efter slutförd utbildning.”

Man kan konstatera att campussatsningarna hittills inte i någon större utsträckning bidragit till att vända den negativa utvecklingen i de båda kommunerna. I både Ljusnarsbergs kommun och Karlskoga kommun har antalet invånare fortsatt att minska liksom antalet arbetsställen. Målsättningarna som fanns främst i Karlskoga har inte varit realistiska. Det tar betydligt mer än tre år innan en satsning får effekt. Den viktigaste effekten satsningarna haft hittills är på det psykologiska planet. Satsningarna markerar att det är någonting på gång i kommunerna. Bilden av de båda kommunerna har hittills inte förändrats i någon större omfattning av campussatsningarna.

Bättre förutsättningar i Karlskoga

Campus Karlskoga har kommit ett steg längre än Campus Kopparberg genom att man har hittat ett utbildningsutbud som bättre attraherar studenterna och samtidigt är mer anpassat till det lokala näringslivets behov, även om man har en bit kvar att vandra inom detta område. Många företag i Karlskoga vill nyanställa men hittar inte personal med rätt utbildning. Framför allt saknades det ingenjörer på gymnasienivå, men även på högskolenivå. Campus Karlskoga har hittills producerat en utbildning (CNC-tekniker) som är ordentligt efterfrågad av Karlskogas privata näringsliv. Hösten 2005 har varit ett litet genombrott för Campus Karlskoga, samtliga utbildningsprogram har fått tillräckligt med sökande för att kunna startas. Campus Kopparberg har endast mäktat med att starta 1 av 4 planerade program i årskurs ett.

Campus Karlskoga har hittills tydligare formulerat sin orientering, medan Campus Kopparberg fortfarande famlar när det gäller verksamhetens inriktning. Bortsett från detta kan konstateras att Karlskoga också i övrigt har ett bättre utgångsläge att arbeta utifrån. Karlskoga kommun har knappt sex gånger fler invånare än Ljusnarsbergs kommun, vilket innebär att man har ett betydligt bredare underlag att rekrytera studenter på lokalt.

Karlskoga har också till skillnad från Ljusnarsbergs kommun ett starkt privat näringsliv med stort kunskapsinnehåll. Detta innebär många fördelar, bland annat att det finns god möjlighet att studenterna stannar kvar i Karlskoga efter studenttiden. Möjligheterna till praktikplatser och examensarbeten är också goda som ett resultat av ortens starka näringsliv. Det begränsade näringslivet i Ljusnarsbergs kommun är ett problem för Campus Kopparberg eftersom det inte finns någon naturlig bransch att länka till. Det går givetvis att etablera campus även på så små orter som Kopparberg, vilket Campus Grythyttan är ett exempel på. Det är dock mycket svårt. Örebro universitet är medvetna om detta. Universitets rektor Janerik Gidlund menar att utbildningarna måste vara så attraktiva så att de blir riksrekryterande.

Campus Karlskoga har också bättre förutsättningar när det gäller den vetenskapliga positionen om FMV fullföljer sin satsning. Fullföljer FMV sin satsning i Karlskoga skapas en kreativ mötesplats.

Gemensamt för Karlskoga och Ljusnarberg är att det funnits en stark tilltro till att campus kan bli den katalysator som sätter fart på den lokala utvecklingen. Forskning visar emellertid att de orter som fått högskolor de senaste trettio åren inte haft en signifikant bättre utveckling än orter som inte fått högskola. Om inte hela högskolor haft signifikant betydelse för utvecklingen är frågan om man inte satt lite för stor tillit till att campus skall få sådana omvälvande effekter?⁹ Från båda kommunerna medges också att förväntningarna varit för högt ställda och inte alltid realistiska. Det verkar idag ha växt fram en insikt om att ett enskilt campus inte är tillräckligt för att skapa tillväxt. Från Karlskogas kommuns sida säger man till exempel att det behövs ett helhetsgrepp för att åstadkomma utveckling. Näringslivet och kommunen måste tillsammans ta ansvar.

Erfarenheter visar att de högskolor som långsiktigt klarar sig bäst är de som förmår utveckla spetsutbildningar och som lyckas få kommunernas och näringslivets stöd. Naturligtvis gäller detta även för Campus Karlskoga och Campus Kopparberg. Kan man utveckla spetsutbildningar finns all anledning att se positivt på framtiden. Stödet från kommuner och näringslivet är grundmurat. De närmaste åren kommer att vara avgörande, tar satsningarna inte fart finns risken att satsningarna ebbar ut.

Det finns stora vinster för den västra och den norra länsdelen om satsningarna slår igenom. Man kan få ett uppsving för näringslivet, samtidigt som ungdomar får bättre tillgång till högklassig utbildning. För Örebro universitet möjliggör satsningarna att man kan nå fler studenter och framför allt andra kategorier av studenter. Regionala campus avdramatiserar universitetsutbildningar, vilket gör det möjligt att nå fler studenter utan akademisk bakgrund.

---

⁹ Dagens Industri, 14 mars, 2005

Inga stora summor från statsmakterna

Genom bland annat Utbildningsdepartementets försorg har det spridits en bild av att Örebro universitet fått stora summor riktade pengar från staten för att satsa i Karlskoga. Detta stämmer emellertid inte. Örebro universitet har endast fått 4 000 000 kronor för att satsa i Karlskoga. Örebro universitet har även fått specialdestinerade medel för att utveckla collegeutbildning och så kallad yrkeshögskoloutbildning om totalt 3,2 miljoner kronor under åren 2002-2004.¹⁰ Dessa medel har dock inte varit specialdestinerade för att användas i Karlskoga.

I februari 2002 kom som tidigare nämnts i rapporten ett beslut som fick Karlskogaborna att vädra morgonluft. Ett regeringsbeslut hade fattats där Örebro universitet fick medel för att satsa i Karlskoga. I ett pressmeddelande från Utbildningsdepartementet rubricerat ”Regeringen avsätter ytterligare pengar till utvecklingsarbetet i Karlskoga” kunde man läsa att Örebro universitet skulle få sitt grundutbildningsanslag höjt med 14,4 miljoner kronor för att kunna förlägga teknisk grundutbildning och forskning till Karlskoga. Det beslut som omnämndes i pressmeddelandet är emellertid ett generellt beslut, vilket innebär att det inte funnits något villkor att dessa medel skall tillfalla Campus Karlskoga. På Utbildningsdepartementet vet man inte varför pressmeddelandet utformats så att det kan tolkas som att medlen är villkorade att satsas i Karlskoga. Karlskogas kommunalråd Margareta Karlsson tror sig dock veta:

”Jag tror att både vi och universitetet fick uppfattningen att pengar avsattes till Karlskogasatsningen. Jag vet också att företrädare för universitetet haft upprepade kontakter med regeringsföreträdare angående detta men fått svaret att man redan fått det man ska ha till universitetet. Vi på politikernivå är inte ovana vid att man använder pengar flera gånger eller skriver så otydligt att man kan tolka fel. Jag har blivit luttrad med åren.”

Man kan alltså konstatera att Örebro universitet inte fått några större summor riktade medel för att satsa i Karlskoga. Den bild som spridits av bland annat Utbildningsdepartementet är inte helt korrekt.

Satsningarna kostar 6 miljoner årligen

Örebro universitets årliga kostnad för satsningen i Kopparberg ligger på cirka 1 200 000 kronor¹¹, medan kostnaden för satsningen i Karlskoga ligger på 4 500 000

Kostnader Campus Kopparberg 2005	Belopp (kr)
Lokaler	870 000
Driftskostnader	250 000
Ersättning till institutionerna per termin/kurs	75-150 000
Totalt	1 195 000-1 270 000

Kostnader Campus Karlskoga 2004	Belopp (kr)
Kostnader för personal	2 428 000
Kostnader för lokaler	901 000
Övriga driftskostnader	582 000
Avskrivningar och nedskrivningar	630 000
Totalt	4 541 000

överproducerar studenter, det vill säga man utbildar fler studenter än man får betalt

¹⁰ En politik för tillväxt och livskraft i hela landet Prop. 2001/02:4

¹¹ Sveriges Television, Tvärsnytt, 2005-09-09

för av statsmakterna. Den uppkomna situation liknar en moment 22 situation, Örebro universitet behöver fler studenter i Karlskoga och Kopparberg samtidigt som man inte har någon möjlighet att få betalt för dessa. Örebro universitet omsätter mer än 800 miljoner kronor, vilket innebär att campussatsningarna utgör en mindre del av universitetets kostnader. Omräknat utgör de 7,1 promille av universitetets totala omsättning. Mot bakgrund av campusen i Karlskoga och Kopparberg utgör mindre än 1 procent av Örebro universitetets totala omsättning torde det finnas utrymme att satsa långsiktigt, trots att universitetets ekonomi försämrats de senaste åren. Samtidigt hindrar den försämrade ekonomin universitetet att satsa så mycket som behövs.

8. Framtiden

En sammanslagning får konsekvenser

I oktober 2004 släpptes en överraskande nyhet – det nyblivna universitetet i Örebro planerade en sammanslagning med Mälardalens högskola med säte i Västerås och Eskilstuna. Sedan fusionsplanerna blev kända har det debatterats friskt i media huruvida en sammanslagning är rätt väg för Örebro universitet att vandra. Bland de cirka 100 remissinstanser som erbjudits att säga sitt om fusionsplanerna har åsikterna varit spridda. Bland de positiva finns Länsstyrelsen i Örebro län som har ställt sig positiva till en fusion med förbehållet att satsningarna i Karlskoga och Kopparberg i fortsättningen också kommer att prioriteras.

Det senaste som hänt i frågan (september 2005) är att de båda styrelserna för lärosätena kommit fram till att tiden för en fusion inte är mogen. Alltför många frågor har bedömts vara obesvarade. Senast det första halvåret 2007 skall frågan emellertid lyftas igen. Huruvida det blir en fusion är därmed alltfjämt oklart.

Enligt Örebro universitet kommer en eventuell sammanslagning få konsekvenser för satsningarna i Karlskoga och Kopparberg. Konsekvenserna behöver dock inte enligt rektor Janerik Gidlund vara negativa som många tror:

”Det finns ett starkt stöd för campussatsningarna i regionen och Campus Karlskoga stärker oss i förhandlingarna med Mälardalens högskola.”

Janerik Gidlund understryker också att den nuvarande campusstrukturen ska respekteras vid en sammanslagning. I ett längre perspektiv anger dock Gidlund att det inte finns några garantier avseende satsningarna i Karlskoga och Kopparberg. I en artikel i Bergslagsposten i augusti månad 2005 förtydligade sig Örebro universitets rektor Janerik Gidlund enligt följande angående fusionsplanerna:

”Ett större universitet ger ett bredare utbud, vilket innebär bättre möjligheter att fylla kurser som inte är fyllda i dag. För Campus Kopparbergs räkning innebär en fusion att fler utbildningar kan startas framöver. Vi fortsätter att satsa långsiktigt på de regionala campus som finns i länet.”¹²

Medan Örebro universitet snarare ser möjligheter än hinder genom den eventuella sammanslagningen är oron desto större framför allt i Karlskoga. Lennart Hedberg projektledare för Campus Karlskoga anser att den som inte tror att sammanslagningen inte kommer få konsekvenser är naiv:

”För Karlskogas del kan det endast bli ett negativt utfall. Karlskoga riskerar att hamna i bakvattnet genom en sammanslagning. Det nya försvarsbeslutet från 2004 där Kristinehamn prioriteras är också ett hot mot Karlskoga.”

Skepsisen är också stor inom näringslivet i Karlskoga. Crister Henebäck informationschef vid BAE Systems AB (före detta Bofors Defence AB) levererade vid en hearing i våren 2005 följande omdöme:

---

¹² Bergslagsposten, 23 augusti, 2005

”Örebro universitet har inte levt upp till sina löften för Karlskoga där man sa att man skulle profilera sig med teknik och naturvetenskap. Gamla ”Sopis” (Socialhögskolan) är inte undanstädat. Nu flyttar man fokus åt fel håll när man planerar fusionen med Mälardalens högskola. Örebro universitet drar undan mattan för Karlskoga när man vänder blickarna österut mot Västerås och Eskilstuna.”

Margareta Karlsson kommunalråd för Karlskoga kommun uttrycker också en viss oro:

”Vi motsätter oss inte en fusion, men det får inte drabba oss i Karlskoga. Vi är beroende av att universitetet inte vänder oss ryggen till.”

I Kopparberg däremot ser man inte att den eventuella sammanslagningen innebär något direkt hot, även om man medger att det är svårt i dagsläget att överblicka konsekvenserna. Man tror att en sammanslagning kan innebära bättre möjligheter för Kopparberg genom att universitetet får fler kompetensområden. En viss oro finns dock för att den nya organisationen blir alltför stor.

Det är uppenbart att en sammanslagning mellan Örebro universitet och Mälardalens högskola kommer att få konsekvenser för satsningarna i Kopparberg och Karlskoga. Vilka dessa konsekvenser blir och hur omfattande de blir är i dagsläget mycket svårt att uppskatta. En uppenbar konsekvens är emellertid att det sammanslagna universitetet skulle bli ett av landets mest geografiskt utspridda. En sammanslagning skulle med bibehållen campusstruktur innebära verksamhet på inte mindre än sex olika orter.

Tittar man utanför länets horisont kan man konstatera att det finns en trend bland många av de nya högskolorna - man bedriver verksamhet på flera olika orter. Någon motsatt trend existerar i stort sett inte, det finns endast två högskolor som gått från en lösning med flera campusorter till en koncentration, nämligen dåvarande Högskolan i Gävle/Sandviken som under perioden 1994-1995 flyttade den verksamhet som tidigare var förlagd till Sandviken till Gävle, samt Högskolan i Kristianstad. Nyligen fattade också Högskolan Trollhättan/Uddevalla beslut om att koncentrera all sin verksamhet till Trollhättan. För närvarande bedrivs verksamhet på tre olika orter, Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla. Från och med 2008 koncentrerar Högskolan Trollhättan/Uddevalla sin verksamhet till ett samlat campus i Trollhättan.

I utredningen som låg till grund för beslutet om samlokalisering av högskolan Trollhättan/Uddevalla diskuterades för och nackdelar med en splittrad högskola. Nedan presenteras erfarenheter från andra högskolor och universitet som på något vis haft ”ortsfrågan” på agendan:

- ✓ Ett samlat campus ger den lilla högskolan en starkare vetenskaplig position. En lokalisering till flera orter kräver en rejäl storlek på högskolan för att en ”kritisk massa” skall kunna uppnås på de olika orterna. Om en flerortslösning är aktuell är ämneskoncentration att föredra, åtminstone vad avser forskningen. Undervisning i ett ämne kan möjligen förekomma på flera orter, men ämnets hemvist och i synnerhet forskningens hemvist bör koncentreras till en av orterna.
-

- ✓ Flerortslösningar påverkar studenternas valmöjligheter negativt. Många studenter vill ha breda valmöjligheter inom utbildningen eller önskar läsa kurser vid sidan av sitt program. Avstånd kan då vara ett hinder. Avstånden kan kompenseras genom att erbjuda studenterna undervisning med IT-baserade lösningar, men detta uppväger inte bristen på mänskliga möten.
- ✓ En ”kulturell” enighet inom högskolan möjlig är med en flerortslösning. Ledning och organisation måste dock vara mycket tydliga i en ortsuppdelad högskola, annars finns det en risk att olika ledningssyn präglar olika de campusorterna. Identiteten är en knäckfråga. Högskolans identitet och gemenskap måste vårdas aktivt annars riskerar man att organisationen såväl inifrån som utifrån upplevs som ”två högskolor” eller ”tre högskolor”.
- ✓ Flerortslösningar ger svag samhörighet mellan studenterna på en högskolas olika orter. Risk finns också för ett hämmat studentliv. Studentkåren blir splittrad och de olika kårgrupperingarna starkt lokalt knutna till orterna.
- ✓ Flerortslösningar är dyrare än en samlad campuslösning. De stora extrakostnaderna kan hänföras till bibliotek, IT och transporter. Studentkåren drabbas också ofta av betungande merkostnader som högskolan ofta får bära. Vid universitet/högskolor där en samlokalisering skett har de ekonomiska bevekelsegrunderna varit starka. Samlokaliseringen har gett stora ekonomiska vinster. Främst genom gemensamt bibliotek, mer rationell dataservice, billigare transporter, gemensamt vaktmästeri och repro, liksom ett antal övriga administrativa servicefunktioner.
- ✓ Det är en ”politisk styrka” att vara representerad i flera länsdelar. Kommunerna är aktiva och stöttar på ett positivt sätt olika campusorter. Flera kommuner ”bakom ryggen” ger också bättre stöd vid lobbyinsatser.¹³

Alla måste ta ansvar

Vem bär ansvaret för att campussatsningarna fullföljs? Det har nu snart gått tre år sedan satsningarna på campus i Karlskoga och Kopparberg initierades. I Karlskoga är projektet slutfört och i Kopparberg är det på väg att avslutas. Startfasen kan nu sägas vara genomförd och satsningarna går vidare in i en konsolideringsfas. Men vem bär egentligen det övergripande ansvaret för att satsningarna fullföljs? Örebro universitetets linje i frågan är att man tar ansvar för att utveckla grundutbildningen. Universitetets rektor Janerik Gidlund menar emellertid att staten inte givit Örebro universitet vad som behövs för att satsningarna skall ros i land.

Lennart Hedberg projektledare för Campus Karlskoga har ett något annorlunda synsätt än Örebro universitet. Enligt Hedberg äger staten det övergripande ansvaret för att satsningen på campus i Karlskoga fullföljs:

”Det är staten som har initierat omställningen, medan myndigheterna bara skall verkställa. I andra hand ligger ansvaret på Örebro universitet, FMV och SRV. Först i tredje hand är det Karlskoga kommuns ansvar.”

---

¹³ Hemvist för högskolan?, dnr 473/01

Hedbergs synsätt delas av Karlskoga kommun. Kommunalrådet Margareta Karlsson menar att staten har det yttersta ansvaret eftersom staten har fattat beslut om att satsa i Karlskoga.

Tomas Larsson projektledare för Campus Kopparberg anser att det formella ansvaret åligger Örebro universitet, genom att de är den enda part som kan leverera högskoleutbildning. Larsson menar vidare att kommunens ansvar i första hand ligger på projektet och att skapa en god studiesocialmiljö. Näringslivet har enligt Larsson inte något formellt ansvar, men menar att det är viktigt att ha med dom som samtalspartners.

Från Ljusnarsbergs kommuns sida anser man att Örebro universitet och man själva bär huvudansvaret för att satsningen på Campus Kopparberg fullföljs. Från kommunens sida anger man det också vara viktigt att jobba med att få hit andra högskolor och universitet i fall Örebro universitet inte orkar.

Länsstyrelsen har stått för en betydande del av finansieringen av projekten. De regionala projektmedel som Länsstyrelsen hanterar får emellertid inte utgöra driftstöd till en verksamhet, utan får endast användas i utvecklingsprojekt. Detta begränsar Länsstyrelsens framtida roll som finansiär av verksamheten. Länsstyrelsens kan alltså i framtiden endast stötta campussatsningarna i form av nya utvecklingsprojekt. Satsningarna i Karlskoga och Kopparberg bedöms av Länsstyrelsen vara av särskild regionalpolitisk betydelse, dels mot bakgrund av den eftersläpning som finns i länet vad gäller utbildningsnivån, dels för att det finns en inomregional obalans vad gäller utbildningsnivån.

Det råder alltså delade meningar om vem som bär ansvar för att satsningarna fullföljs. Örebro universitet torde emellertid ha det övergripande ansvaret eftersom man är den enda part som har möjlighet att leverera högskoleutbildning. Detta ansvar tar man också genom att man säger att man tar ansvar för att utveckla grundutbildning. Örebro universitet är emellertid i sin tur beroende av att man får medel från staten för att kunna implementera satsningarna. Det handlar dock inte bara om pengar, det handlar också om ambitioner. Örebro universitet har ambitioner att ta regionalpolitiskt ansvar. Detta illustreras genom att Karlstad universitet som har ungefär samma budget att röra sig med som Örebro universitet inte anser sig ha råd med externa campusanläggningar. För att satsningarna skall bära frukt krävs emellertid att alla parter tar ansvar, det vill säga staten, Örebro universitet, myndigheterna, kommunerna och näringslivet.

Attraktiva utbildningar är nyckeln

Vad krävs egentligen för att satsningarna på campus i Kopparberg och Karlskoga skall lyckas i ett längre perspektiv? Hos Örebro universitet tycks det finns en stark medvetenhet om att stora utmaningar väntar runt hörnet. Universitetets rektor Janerik Gidlund uttrycker sig så här angående vad som krävs för att satsningarna i Karlskoga och Kopparberg ska bli lyckade:

”Först och främst handlar det om resurser. Utan resurser kan vi inte utveckla. Men det handlar också om långsiktighet och att skapa en tydlig profil. Sist men inte minst måste det till mycket attraktiva utbildningar. Det är också viktigt att andra aktörer engagerar sig. I korta perspektivet handlar det främst om att skapa en god ekonomi.

Vi kan inte köra utbildningar som går med underskott – så länge ingen går in och täcker underskotten.”

Projektledaren för Campus Karlskoga Lennart Hedberg instämmer:

”Grundläggande är att det skjuts till pengar – utan pengar går det inte att driva omställningen. Staten måste våga fullfölja det man satt i gång annars finns risk att projektet sakta dör ut. Det bästa hade varit om något tungt företag engagerat sig i projektet. Val nästa år – vad händer om det blir ett regimskifte?”

I Kopparberg betonar man vikten av långsiktighet för att nå framgång. Projektledaren Tomas Larsson understryker att det tagit 17 år för Grythyttan att hitta en vettig nivå på verksamheten. Tomas Larsson tror vidare att studenterna kommer till Kopparberg bara utbildningarna är tillräckligt attraktiva. Från Ljusnarsbergs kommuns sida betonas vikten av att förbättra kommunikationerna. Vikten av att förbättra kommunikationerna understryker även Örebro studentkår. Studentkåren menar också att de studenter som studerar vid regionala campus ska erbjudas studentbostad i Örebro, samt kunna söka studentbostad i Örebro. En ändring inom detta område är på gång under vårterminen 2006, vilket studentkåren tror komma gynna Campus Karlskoga och Campus Kopparberg. Många studenter vill enligt studentkåren bo i Örebro eftersom den studiesociala miljön är bättre där. I övrigt menar studentkåren att det krävs att de regionala campusen kopplas samman mer med Örebro universitet än i dag:

”Vi har fått känslan av att studenterna vid regionala campus inte känner sig som studenter vid Örebro universitet”.

Trots att starten för satsningarna på campus i Karlskoga och Kopparberg gått trögt finns det fortfarande en stark tro på att satsningarna skall lyckas. I Karlskoga anser man att regeringens mål om att 50 procent skall ha högskoleutbildning inte går att uppfylla utan regionala campus. Kommunalrådet Margareta Karlsson:

”Lokala campus avdramatiserar det här med högskoleutbildning. För bruksorter som Karlskoga utan studietradition är det en förutsättning med närhet.”

I Kopparberg tror man också att det allt jämt är möjligt att skapa ett starkt och livskraftigt campus, under förutsättning att man satsar på yrkeshögskoleutbildningar och att man hittar unika nischer för verksamheten.

Utifrån dagsläget har både Campus Kopparberg och Campus Karlskoga en bit kvar att vandra innan satsningarna kan betraktas som långsiktigt säkrade. Den lilla skala som verksamheterna hittills nått gör dem sårbara. Verksamheten måste bli mer omfattande, dels för att få bättre ekonomi, dels för att den vetenskapliga positionen ska bli starkare. För att den vetenskapliga positionen ska bli starkare krävs det en viss storlek för att det skall skapas en ”kritisk massa”.

Till syende och sist handlar det om att Campus Kopparberg och Campus Karlskoga framgångsrikt kan konkurrera om de sökandes intresse. Campusen måste kunna locka till sig studenter från närregionen, men också studenter från övriga landet. Detta är inte möjligt om det inte finns ett spetsutbud av utbildningar. Framgången

---

med Mediedesignprogrammet (4 sökande per utbildningsplats) vid Campus Karlskoga understryker betydelsen av spetsutbildningar. Campus måste också ha en tydlig profil och det är upp till Örebro universitetet tillsammans med kommunerna och näringslivet att formulera utvecklingen. Häri ligger den stora utmaningen.

Framgången för Campus Grythyttan ligger mycket i att man lyckats med att skapa en tydlig profil utåt och att man har ett utbildningsutbud som i många stycken fortfarande är unikt, vilket möjliggjort rekrytering från hela landet.

Man ska dock ha klart för sig att konkurrensen om studenterna har skärpts sedan satsningen i Grythyttan inleddes för drygt 15 år sedan. Det finns i dag ett enormt utbud av program och kurser, och totalt sett mer än 300 000 utbildningsplatser vid landets universitet och högskolor. För att bli synlig i denna enorma djungel av utbildningar och kurser krävs inte bara hög kvalité, utan även effektiv marknadsföring. Carl-Jan Granquists engagemang har varit en av de viktigaste byggstenarna under uppbyggnaden Campus Grythyttan. Likaledes har den så kallade Sevilla-paviljongen i Grythyttan bidragit till att skapa en image. Det är också av yttersta vikt att de utbildningar som ges har en koppling till det lokala näringslivet, annars riskerar man att hamna i en situation där campus producerar studenter som efter slutförd utbildning lämnar orten. Det handlar alltså inte bara om att skapa attraktiva utbildningar, utbildningarna måste också leda till jobb.

Det har hittills visat sig vara svårt att rekrytera studenter till Karlskoga och Kopparberg. Konkurrensen är knivskarp om studenternas gunst. Antalet utbildningsplatser vid universitet och högskolor har fördubblats under den senaste 10-års perioden. Har du inte ett mycket attraktivt utbildningsutbud är det svårt att rekrytera studenter. Särskilt svårt är det för nyetablerade campus på små orter utan studietradition. Campus Karlskoga har ett litet studentunderlag att rekrytera ifrån och Campus Kopparberg har ett extremt litet underlag. För att kompensera för detta krävs inte bara ett mycket attraktivt utbildningsutbud, man måste också arbeta med hur man marknadsför sig. Campus Kopparberg och Campus Karlskoga måste definiera sina speciella egenskaper och effektivt marknadsföra dessa. Detta är ingen lätt uppgift. Man måste också identifiera sina konkurrenter och finna vägar att positionera sig själv så att man får en speciell plats hos individerna i sina tilltänkta målgrupper. Det handlar om att var lite bättre än sina närmaste konkurrenter. Kommunerna måste också arbeta med hur man marknadsför sig. I en rapport från Karlstads universitet som berör utvecklingen i Grythyttan konstateras att man har gjort ett medvetet val och konstruerat en bild av platsen som är anpassad efter marknadens behov och önskemål.¹⁴ Detta måste Ljusnarsberg och Karlskoga också göra.

Satsningarna fortskrider

I Karlskoga har den fortsatta inriktningen för Campus Karlskoga börja anta mer skarpa konturer. Under början av hösten 2005 har det tillsatts en projektgrupp bestående av FMV, SRV, Länsstyrelsen i Örebro län, Örebro universitet, BAE Systems AB (före detta Bofors Defence AB), Saab Bofors Dynamics AB, kommunerna i Östra Värmland-samarbetet, Aerotech Telub, Rolls-Royce och Karlskoga kommun. Avsikten är att få till stånd ett center för modellering och

---

¹⁴ Upplevelsen av en plats – En studie om kulturarvets plats i produktions- och konsumtionsprocessen i Grythyttan, Arbetsrapport 2004:13

---

simulering i Karlskoga. Från Örebro universitets sida säger man att man har för avsikt att stärka kompetensmiljön i Campus Karlskoga genom tillförsel av mer pengar till satsningen. Örebro universitets långsiktiga ambition är att om 10 år ha ett campus med 500 studenter i Karlskoga. Utbildningarna är kopplade till det lokala näringslivet och Campus har en tydlig profil och det finns en god studiesocialmiljö i Karlskoga.

Avseende Campus Kopparberg ser planerna något annorlunda ut. Utifrån Örebro universitets perspektiv har Kopparberg en mycket intressant geografisk position, vilket kan komma att utnyttjas i framtiden. Flera andra högskolor/universitet inom Penta Plus-samarbetet ska vara intresserade av att bedriva utbildning i Kopparberg. (Penta Plus är ett nätverk som bildades 2003 av Karlstads universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Mälardalens högskola och Örebro universitet i syfte att stärka och förtydliga lärosätena som drivkraft i en gemensam region präglad av en omfattande och genomgripande strukturomvandling). Enligt Örebro universitetet behöver Kopparberg emellertid för att kunna fungera som en Penta Plus-möteplats förbättra sin infrastruktur. I dagsläget klarar inte Kopparberg att ta emot styrelser eller konferenser på grund av att det inte finns bäddar i tillräcklig omfattning. På längre sikt är ambitionen att Kopparberg och Grythyttan ska bli ett gemensamt begrepp. Penta Plus-mötesplats är alltså huvudspåret i dag. Samtidigt säger Örebro universitet att det kommer att ta tid för en tydlig profil att växa fram.

Man kan konstatera att de planer som skisseras av Örebro universitet känns mer konkreta avseende Campus Karlskoga. Det kommer att tillföras mer medel och fokus sätts på att skapa utbildningar som har koppling till det lokala näringslivet. En arbetsgrupp med bred förankring i länet har också tillsatts för att arbeta med att få till stånd ett center för modellering och simulering i Karlskoga. Går allt i lås har Karlskoga snart den efterlängtade mötesplatsen. När det gäller inriktningen på Campus Kopparberg verkar det råda en viss osäkerhet. Örebro universitet håller fortfarande på och prövar sig fram i Kopparberg för att hitta en långsiktigt hållbar lösning. Planerna på att utveckla Campus Kopparberg till Penta Plus mötesplats indikerar att Örebro universitetet är osäkra på om man själva orkar bära satsningen. Med en Penta Plus lösning blir ett större antal högskolor och universitet ansvarigt för att leverera utbildning i Kopparberg. Lasset blir inte så tungt att dra och fallet blir inte så djupt om satsningen fallerar.

Den samlade bilden är således att Örebro universitet i dagsläget kommit något längre med planeringen av det framtida Campus Karlskoga än Campus Kopparberg.

---

9. Slutsatser

Campus Karlskoga har delvis nått målen

Projekt Campus Karlskoga har delvis uppnått sina målsättningar. Örebro universitet är på plats men i begränsad omfattning, däremot går det inte att tala om någon mötesplats då FMV fortfarande inte är på plats i Karlskoga och den verksamhet som SRV bedriver är lokaliserad till en annan del Karlskoga. De förväntade spin-off effekterna på den lokala utvecklingen har också i stort sett uteblivit. Den huvudsakliga orsaken till målen bara delvis uppnåts är att Örebro universitet och FMV inte har fått täckning för de kostnader som en etablering i full skala Karlskoga kräver. Målen har heller inte i alla avseenden varit realistiska.

Projektledningen för Campus Karlskoga kan inte i någon större omfattning lastas för att målsättningarna inte uppnåts, eftersom utfallet i stor utsträckning styrts av faktorer projektet inte kunnat påverka. Samtliga aktiviteter projektet föresatt sig att genomföra har man verkställt. Däremot har resultat av de genomförda aktiviteterna inte alltid fått det förväntade resultatet.

Campus Kopparberg har inte hittat sin nisch

Campus Kopparberg har i likhet med Campus Karlskoga till viss del uppnått sina målsättningar. Universitetsutbildning erbjuds i Kopparberg i dag, men inte i den omfattning man räknat med. Den utbildning som studenter utexaminerats ifrån (Byggarbetsledarutbildningen) har motsvarat näringslivets krav. Flertalet har fått jobb, däremot har ingen fått jobb hos någon arbetsgivare inom Ljusnarsbergs kommun. Efterfrågan på denna utbildning har emellertid överskattats, varför den inte längre ingår i programutbudet. Merparten av de utbildningar som tagits fram har tyvärr inte fått tillräckligt med sökande för att kunna startas. Motgångarna med framför allt Byggakademien och Byggarbetsledareutbildning har skapat en osäkerhet kring verksamhetens inriktning. När inriktningen mot byggverksamhet föll tycks det inte ha funnits någon klar plan "b" att sätta i verket. Detta har lett till ett febrilt sökande efter nya alternativ. Campus Kopparberg har ännu inte hittat sin nisch. Samtidigt är det viktigt att understryka att utgångsläget är tufft i Kopparberg, främst beroende på att man i stor omfattning är beroende av att rekrytera studenter utanför kommunens gränser. De utbildningar som tas fram måste vara mycket attraktiva. Projektets uppgift har varit svår, och det har tagit tid att växa in i kostymen. Man har initialt inte vetat hur de organisationer man samverkat med fungerar. Under resans gång har emellertid projektet allt mer fungerat som spindeln i nätet. De infrastrukturinvesteringar som genomförts gör att det i dag finns en tillfredställande lokal situation utifrån dagens behov.

Förutsättningarna har försämrats

Förutsättningarna på det övergripande planet för att driva universitets- och högskoleutbildning har förändrats ur en rad olika synvinklar de senaste åren. När projekten startades befann sig Örebro universitet i ett mycket expansivt skede. Det fanns en tro att expansionen och medelstillelningen skulle fortsätta under överskådlig tid. Från och med år 2003 har Örebro universitet i likhet med andra lärosäten i riket tvingats att strama åt sin verksamhet beroende på att statsmakternas tilldelning inte ökat i den takt man räknat med. Konkurrensen om studenterna har

---

också skärpts. Antalet utbildningsplaster vid universitet och högskolor har fördubblats under den senaste 10-års perioden.

Orealistiska förhoppningar

Campussatsningarna har hittills inte i någon större utsträckning bidragit till att vända den negativa utvecklingen i de båda kommunerna. I både Ljusnarbergs kommun och Karlskoga kommun har antalet invånare fortsatt att minska liksom antalet arbetsställen. Målsättningarna som fanns främst i Karlskoga har inte varit realistiska. Det tar betydligt mer än tre år innan en satsning får effekt. Den viktigaste effekten satsningarna haft hittills är på det psykologiska planet. Satsningarna markerar att det är någonting på gång i kommunerna. Bilden av de båda kommunerna har hittills inte förändrats i någon större omfattning av campussatsningarna.

Fördel Campus Karlskoga

Campus Karlskoga har hittills tydligare formulerat sin orientering, medan Campus Kopparberg fortfarande famlar när det gäller verksamhetens inriktning. Bortsett från detta kan konstateras att Karlskoga också i övrigt har ett bättre utgångsläge att arbeta utifrån. Karlskoga kommun har knappt sex gånger fler invånare än Ljusnarbergs kommun, vilket innebär att man har ett betydligt bredare underlag att rekrytera studenter på lokalt. Karlskoga har också till skillnad från Ljusnarbergs kommun ett starkt privat näringsliv med stort kunskapsinnehåll. Detta innebär många fördelar, bland annat att det finns god möjlighet att studenterna stannar kvar i Karlskoga efter studenttiden. Möjligheterna till praktikplatser och examensarbeten är också goda som ett resultat av ortens starka näringsliv. Det begränsade näringslivet i Ljusnarbergs kommun är ett problem för Campus Kopparberg eftersom det inte finns någon naturlig bransch att länka verksamheten till. Kommer dessutom FMV:s etablering av ett center för modellering och simulering till stånd stärks Karlskogas position ytterligare.

Osäkert vad en fusion innebär

Det är uppenbart att en sammanslagning mellan Örebro universitet och Mälardalens högskola kommer att få konsekvenser för satsningarna i Kopparberg och Karlskoga. Vilka dessa konsekvenser blir och hur omfattande de blir är i dagsläget mycket svårt att uppskatta. En uppenbar konsekvens är emellertid att det sammanslagna universitetet skulle bli ett av landets mest geografiskt utspridda. En sammanslagning skulle med bibehållen campusstruktur innebära verksamhet på inte mindre än sex olika orter.

Attraktiva utbildningar och marknadsföring är nycklarna

Utifrån dagsläget har både Campus Kopparberg och Campus Karlskoga en bit kvar att vandra innan satsningarna kan betraktas som långsiktigt säkrade. Den lilla skala som verksamheterna hittills nått gör dem sårbara. Verksamheten måste bli mer omfattande, dels för att få ekonomi i verksamheten, dels för att den vetenskapliga positionen ska bli starkare. Till syende och sist handlar det om att Campus Kopparberg och Campus Karlskoga framgångsrikt kan konkurrera om de sökandes intresse. Campusen måste kunna locka till sig studenter från närregionen, men också studenter från övriga landet. Detta är inte möjligt om det inte finns ett spetsutbud av utbildningar. Framgången med Mediedesignprogrammet vid Campus Karlskoga visar att studenterna kommer om utbildningsutbudet är tillräckligt attraktivt. Campus måste också ha en tydlig profil och det är upp till Örebro universitetet tillsammans

---

med kommunerna och näringslivet att formulera utvecklingen. Häri ligger den stora utmaningen. Campus Kopparberg och Campus Karlskoga måste definiera sina speciella egenskaper och effektivt marknadsföra dessa. Detta är ingen lätt uppgift. Man måste också identifiera sina konkurrenter och finna vägar att positionera sig själva så att de får en speciell plats hos individerna i sina tilltänkta målgrupper. Det handlar om att vara lite bättre än sina närmaste konkurrenter och att konstruera en bild av campusen som är anpassad efter marknadens behov och önskemål.

Långsiktighet är nödvändigt

Det finns stora vinster för den västra och den norra länsdelen om satsningarna slår igenom. Man kan få ett uppsving för näringslivet, samtidigt som ungdomar får bättre tillgång till högklassig utbildning. För Örebro universitet möjliggör satsningarna att man kan nå fler studenter och framför allt andra kategorier av studenter. Regionala campus avdramatiserar universitetsutbildningar, vilket gör det möjligt att nå fler studenter utan akademisk bakgrund. Stödet från kommuner och näringslivet är alltså grundmurat. Trots den trevande starten för campussatsningarna har Örebro universitet gång på gång understrukt att man gör en långsiktig satsning i Kopparberg och Karlskoga. Mot bakgrund av detta finns det alltså gott om tid att hitta rätt format för satsningarna. Det är också viktigt att understyrka att det normalt tar mer än tre år för nystartade verksamheter att hitta det rätta konceptet.

Campussatsningarna i Karlskoga och Kopparberg utgör en knapp procent av Örebro universitets totala omsättning. Detta torde borga för att det finns utrymme att satsa långsiktigt, trots att universitetets ekonomi försämrats de senaste åren. Samtidigt hindrar den försämrade ekonomin universitetet att satsa så mycket som behövs. En förbättrad medelstildelning från statsmakterna till Örebro universitet skulle väsentligen stärka möjligheterna att skapa livskraftiga campus i Karlskoga och Kopparberg. Det vore heller inte försvarbart mot de intressenter som satsat nära 15 miljoner kronor att inte fullfölja satsningarna. Den kommande femårsperioden kommer att vara avgörande, tar satsningarna inte fart finns risken att de ebbar ut.

Referenser

Rapporter

Högskoleverkets rapportserie 2005:2 R, Högskoleverket

En politik för tillväxt och livskraft i hela landet, Regeringens proposition 2001/02:4

Hemvist för högskolan?, dnr 473/2001, Högskolan Trollhättan/Uddevalla

Upplevelsen av en plats – En studie om kulturarvets plats i produktions- och konsumtionsprocessen i Grythyttan, Arbetsrapport 2004:13 Karlstads universitet

Försvarsorter i omställning, slutrapport, Inregia AB

Media

Sveriges Television Tvärsnytt, 2005-09-09

Dagens Industri, 2005-08-09 och 2005-03-14

Nerikes Allehanda, 2005-09-05

Bergslagsposten, 2005-08-23

Internet

www.oru.se

http://sv.wikipedia.org/wiki/Ljusnarsbergs_kommun

Intervjuförteckning

Namn	Funktion
Jan Erik Gidlund	Rektor, Örebro universitet
Tord Strömberg	Örebro universitet
Johan Kjellander	Örebro universitet
Niklas Sandman	Örebro studentkår
Margareta Karlsson	Kommunalråd, Karlskoga kommun
Stig Svensk	Kommunchef, Ljusnarsbergs kommun
Lennart Hedberg	Projektledare, Campus Karlskoga
Tomas Larsson	Projektledare, Campus Kopparberg

Länsstyrelsen Örebro län

Postadress
701 86

Besök
Stortorget 22

Fax
019-19 30 10

Internet
www.t.lst.se

E-poet
lansstyrelsen@t.lst.se

Tfn växel
019-19 30 00